

Daniel Georg Morhof Hero Hersenius

Theologia Gentium Politica : exhibens Cultum Principum Idololatricum & genuinum, cuius Dissertationem Primam De Divinitate Principum

Rostochii: Kilius, 1662

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730577872>

Druck Freier Zugang

Ru phil 1662

Jan. Georg Mörkef

Nico Herrenius

THEOLOGIA GENTIUM
POLITICA

exhibens

Cultum Principum Idololatricum
& genuinum,

cujus

DISSERTATIONEM PRIMAM

De

DIVINITA-
TE PRINCIPUM.

Adspirante summo Numine,

PRÆSIDE

DAN. GEORG. MORHOFIO,

U. J. D. & Prof. Poës. Publico.

Erudito *συμφιλολογούντων* examini subicit

Ad diem April.

HERO HERSENIUS,

Butjad. Frisius.

ROSTOCHII,

Typis JOHANNIS KILII, Acad. Typogr.

ANNO M. DC. LXII.

THEOLOGIA

POLITICA

EXHIBENS

Calamitatum Principum Idolorum

& Generum

DISSERTATIONEM PRIMARIAM

DE

DIVINITATE

ET PRINCIPUM

Auspiciis Summi Rectoris

ACADEMIAE

PAULI GEORGII M. HOFII

U. J. D. & Prof. Publ. Publico

Eruditionis Praeside in Rectoria

habente

HERO HERSENIUS

Præs. Rectoris

ROSTOCKI

Typis JOHANNIS KRIEGERI

1772

THEOLOGICÆ POLITICÆ.

DISSERTATIO PRIMA.

DE

DIVINITATE PRINCIPVM.

PROOEMIUM.

Istinxerat Augustinus
è Varrone *de Civit. Dei. lib. 6.*
c. 5. & Tertullian *ad Nat. lib. 2.*
c. 1. Theologiam Gentilium,
in Physicam, Politicam &
Poëticam. Physica illa est,
de quâ passim Philosophi dis-
serunt, cum Deum è naturæ
operib; contemplantur, atq; ex illis ei sua assignant
nomina. Politica, quæ Deos populares confide-
rat, certis regionibus & populis præfectos. Poë-
tica, quam soli Poëtæ fabulis suis in vulgus invexe-
runt. Physica docebatur in Scholis; Politica tene-
batur à populis; Poëtica decantabatur in theatris.
Prima nitebatur ratione; secunda traditione; tertia
ficti-

A

fitione. Inter ea tria Theologiæ genera Politi-
 ca sola fere est, quæ Polytheismo & Idololatriæ
 omni causam dedit. Politicus enim Regum cultus,
 qui etiã vivis exhibebatur, tanquam Diis quibusdã
 præsentibus, mortuos illos Diis cœlestibus transcri-
 bebat. Hinc fœcunda illa Deorum seges, & o-
 mnia Gentilium numina, quæ primò Deorum In-
 digetum nomine colebantur, deinde quasi quo-
 dam successionis jure ipsis Diis consentibus & sum-
 mis adnumerata sunt. Nec hi Dii peculiãres tan-
 tum quibusdam gentibus fuere, qui propriè Politi-
 ei vocantur, sed à peregrinis quoq; cœlo donati &
 culti. Hinc tam immensã prodiit Deorum multi-
 tudo, & quemadmodum fertile error malum est,
 parturitq; ex se, ut aranæ; ita & hîc fœcundus
 quam maximè fuit. Nos quidem nunc illam The-
 ologiam politicam, quò apud Augustinum sensu
 accipitur, nobis pertractandam non sumimus, sed
 tamen aliquam, quæ ab illâ diversa parum est. Illa
 pertinet potissimum ad Principum inter Deos rela-
 torum cultum. Nostra viventium Principum divi-
 nos cultus quoq; exhibet. Percensebitur igitur hic à
 nobis Principum cultus divinus & Idololatricus,
 quem Theologiam politicam vocamus. Et pri-
 mum nobis considerabitur Divinitas Principum,
 deinde tituli illorum divini, & cultus.

CAP. I.

2

CAP. I. PRINCIPES DII.

Idololatriæ politicæ causæ, Potestatis abusus, Adulatio, Vitium gentis. Imperator non est Deus. Adulatio Callisthenis ad Alexandrum M. Ἰχθὺς Deorum sanguis. Adulatio Atheniensium delusa. Christianorum Imperatorum Divinitatis affectatio. Domitianus Dominus & Deus dicitur voluit. Dominus Κύριος & pro Deo. Κύριε ἐλέησον Gentilium quoque preces. Adonis Κύριος. Domina. δέμνα, δέμνα, δάμαρ. Domini civilis appellatio. Patris nomen Divinum. Vera Principum Divinitas in cultu veri Dei. Dii in sacris literis dicti Iudices, Angeli, qui & Heroes. Cur non & Principes? quorum Divinitas abunde demonstratur. Divinitatis titulus Principi à civilitate Aulicorum, Poëtis, & oratoribus. A Principum beneficiis illis attributus. Beneficii Dii dicti. Reges Εὐεργέται. Divinitas Principum à summo Sacerdotio, quod cum potestate politica conjunctum. Campanella, Filescapus & Grotius notati. Divinitas Principum à Dei erga illos curâ. Rex sui Rex divinisimus.

Queruntur tam Theologi, quam Philosophi causas secundas & primas sæpe inter se confundi. Inde omnium Errorum seminarium. Hinc omnis ferè Idololatriæ Origo, dum in Dei sede collocantur, qui ejus vicariam potestatem gerunt. Hinc pro Diis tot seculis culti principes, ut & maximam Theologiæ Ethnicæ partem absolverit illa. Idololatria. Separabimus itaque nunc Politicam illam. Idololatriam à genuino Principum cultu, & causas utriusque seorsim perpendemus. Idololatriæ causas potissimum tres statuo, abusum potestatis, adulationem, & vitium gentis. Potestatem enim cum summam habeat Princeps, omnium illi rerum adsit copia, licentia ejus nullo limite sit definita, facile hinc intumescet animus

Regius, rerumq; suarum & potentia securus insolentius se efferet. Hinc facilis à secundâ ad primam Majestatem *metabasis*, & postquam jam arrogans factus est Princeps, paria quoq; cum Deo meditabitur. Ita ille apud Senecam: *Quod Jovi, hoc Regi licet*, & Memmius apud Salustium: *Impune quid libet facere id est Regem esse*. Altera huic succedit causa Adulatio, quæ malum illud in privato Principis ingenio enatum sed delitescens continuo elicit, educit atq; educat. Accedit deinde ipsius gentis vitium, quæ uti ad servitutem sæpe nata, ita vel in adulationes prona, vel metu ad acta divinitatem illi defert, quando moderatum & debitum honorem supergreditur. Quo verè referas illud:

Primus in Orbe Deos fecit timor

Ita ipse Tiberius, (sub cujus imperio adulationibus sordida erant omnia) Romanos Senatores sibi blandientes Dominumq; salutantes vocabat homines ad servitutem natos, uti videre est apud Tacit. *Annal. lib. 2.* Harum causarum quasdam tangit Vopiscus in *Aureliano*, cum ait: *Et queritur quidem: quare malos Principes faciat? Jam primum nimialicentia, deinde rerum copia. Amicè præterea improbi, satellites detestandi, Eunuchi avarissimi, Aulici vel stulti, vel detestabiles &c.* Hoc adulandi genere potissimum excelebant Græci, unde & Augustin. *Epist. 56*, Græculum flatum vocat. De Romanis quoq; Carnotensis Episcopus *Policrat. lib. 3. c. 10.* ait: *Romanus omnis adulatione corrumpitur, aut corrumpit.* Idem de Romanis Tertullian. in *Apolog. c. 28.* *Majori formidine & callidiori timiditate Cæsarem observatis, quam ipsum de Olympo Jovem. Et meritò, si sciatis. Quid enim? ex viventibus quilibet non mori oportet? Sed nec hoc vos ratione facitis, potius quam respectu presentia-*
nea

ne a potestatis. Ad eò & in isto irreligiosi erga Deos vestros de-
prebendimini, cum plus timoris humano Domino dicatis. Citius
deniq; apud vos per omnes Deos, quam per unum genium Caesaris
pejeratur. Idem cur Imperatorem vocare Deum nolit,
habet in Apolog. c. 33. Non Imperatorem Deum dicam, vel quia
mentiri nescio, vel quia illum deridere non audeo, vel quia nec
ipse se Deum volet dici, si homo sit. Interest homini Deo cedere.
Satis habet appellari Imperator. Grande & hoc nomen est, quod
à Deo traditur. Negat illum Imperatorem, qui Deum dicit. Nisi
homo sit, non est Imperator. Atq; hæc satis pulchrè disputa-
ta à Tertulliano, qui hominem aut Imperatorem esse
non posse dicit, si Deus sit: nec Deum, si Imperator; cum
homo à Deo longo distet intervallo. Nam uti Philo
in Legat. ad Cajum de simili re ait: ἴσθητον ὅδ' ἂν εἴς ἄνθρωπον
θεόν, ἢ εἰς θεόν ἄνθρωπον μεταβαλεῖν. Facilius est Deum in ho-
minem mutare, quam hominem in Deum. Exagitat eo in
loco Philo Caij insaniam, quod Deus haberi voluerit.
Quam ambitionem cum omnium iniquissimè tulerint
Judæi, divinumq; ei honorem exhibere recusârint, in-
magnum ejus incurrerant odium. Semper enim à tali
Idololatria abhorruerunt Judæi, quod Seldenus de Jure
Natur. Hebræor. lib. 2. c. 8. prolixè demonstrat. Illa au-
rem εἰρωνικῶς ita describit Philo: Refert enim adulan-
tium vocibus haud dubiè inductum, ut eum, qui præ-
stantissimæ hominū parti præest, hominibus majorē cre-
derent, sicut est opilio ovibus, bubulcus bobus. Quod
quidem argumentum, quamvis ridiculum, suum tamen
fecit Campanella in Philos. Real. part. 3. c. 3. apb. 6. Princeps
bonus (ait) tantum debet præcellere subditos virtute, quantum
pastor gregem, qui est superioris speciei. Sed quæ addit, suo
more dixit: Homo autem hominem specie non superat, nisi di-

6
vinus sit Deoꝝ plenus, vel Angelus, vel Deus visibilis factus, ut
Christus. Ridet quoq; Philo Cajum, quod Apollinem,
Martem, Mercurium, nulla virtutum aut meritum,
æmulatione, voluerit æquare. Imò ipsius Jovis nomen
expetivit. Historiam leges apud Sveton. c. 22. Huc re-
ferri poterit illa an urbanitas an adulatio Callisthenis,
qui in Alexandrum, cum Deus vellet haberi, & tamen
vulneratus esset, viso ejus sanguine, hos vibravit jocos:
mirari se quod non esset

Ἰχθὺς οἷον πρὸς πρὸς μακάρεσσιν θεοῖσιν

Sanies quadam, qualis à Diis immortalibus effluit.

Quē versum ex Homerilli ad. E. de Venere à Diomede vul-
neratā adduxerat. Credebant enim gentiles Diis suis non
esse sanguinem, sed liquorē quendā ἰχθὺς sanguini similē.
Quia enim nō cibo nobis familiari, sed nectare & ambro-
siā pascebantur superi, ergo & ἀνάμικτος credebantur &
exangues. Sed gravissimas Callisthenes temeritatis suæ
pœnas dedit. Et omnino turpissimum hoc est, si à Prin-
cipibus ipsis hæc affectetur insania. Ita Antonius Li-
berum se patrem dici voluit, & hoc nomen statuis sub-
scribi jussit, habitu quoq; & comitatu Liberum imitatus
est, cui venienti occurērunt Athenienses, eumq; Διόνυσον
salutarunt: At cum illi adularentur dicerentq;
se despondere illi Minervam in matrimonium, ductu-
rum se ille respondit: sed non nisi cum dote mille talen-
torum. Ita pulchrè ars arte delusa. Commodus quoq;
cum ad Senatū scriberet, inter alios titulos usurpabat
& istum: Ῥωμαῖον Ἡρακλῆς, Romanus Hercules, uti & Dio tra-
dit & Lampridius in ejus vitâ. Qualis ille Herodis Agrip-
pæ factus? cui populus dicenti acclamabat: Vox Dei non
hominis. de quo Actor. 12. Quanta Alexandri insania? qui
ad Græ-

7
ad Græcos à victoriis suis turgidus scribebat, ut se Deum
facerent, cui Laconicè & falsè responderunt (Aliano
teste l. 2.) Lacedæmonii: *Quoniam Alexander Deus vult
esse; esto Deus.* Quanta Pacati Drepanii adulatio in Pa-
negyrico ad Theodosium Magnum? *Fidem constare* (in-
quit) *nescimus auditis, DEUM dedit Hispania, quem videmus.*
Et planè impium, quod Deum ibidem participem Maje-
statis Imperatoriæ faciat, quod Imperatorem adorand-
um dicat, vota illi toto terrarum orbe facienda, quod
fata hominibus distribuât. Mauri omnium impuden-
tissimi, qui manifestè Reges tanquam Deos colunt; nec
ullo valamento hoc nomen prætexunt ut Cyprianus *de
vanitate gentiũ testatur.* Inprimis autè Juba cultor, vel quod
primus ille & potissimus, vel quod commune omnibus
Regibus nomen fuerit. Ouzelius *Animadversionibus suis in
Minuc. Felic. p. 134.* affinitatè quandã inter hoc nomen & *מ-
רעא ציפא ומן הנה* agnoscit, ut ex hoc factũ illi videatur. At
quis ferat ambiciosas illas Christianorum Imperatorum
de se voces? *Nostrum Divinitas. Nostrum divinum præceptum. 2.
Sacrum Oraculum. Cælestè Oraculum. Nostrum Numen. Divi-
num verbum nostrum. Divina beneficia. Divina Domus. Ma-
nus divina. preces altaribus Imperatorum fuse Justiniani di-
vinum numen. l. 3. C. de summ. Trinit. l. 5. C. si cont. jus vel utilit.
l. 10. C. de sacros. Eccles. l. 8. & 11. C. eod. l. 2. C. de mandat. princ.
l. 5. C. de divers. rescript. l. 10. C. de LL. Novell. Theodos. tit 25. Novell.
Anthemi. A. tit. 1. Novell. const. 128.* Intolerabilior ferè illi
Christianorum Imperatorum, quam ipsorum Ethnico-
rum insolentia. Notatur ab omnibus illa impudens
Domitiani arrogantia, de quo Xiphilinus, quod impe-
rio ejus factum sit, ut & in Epistolis & formulis omnibus
Dominus & Deus noster appellaretur. Se ipsum quoq;
ita

ita vocavit, quod habet Sueton. c. 43. Cum procuratorum suorum nomine formalem dictaret Epistolam, sic coepit: Dominus & Deus noster sic fieri jubet. Excipiebant hoc continuo, Poeta, genus ad adulationem natum & ad propagandam politicam illam divinitatem præclara instrumenta. Stat. de eo lib. 4. Sylb.

En hic est Deus, hunc jubet beatis

Pro se Juppiter imperare terris

At Martialis singulis fere paginis jam Deum jam Jovem nominat, à quo plura quam à Jove ipso expectabat. Geminabat & ille voces Domini & Dei, ut accuratè edictum observaret. Sic ille lib. 5. Epig. 8. Edictum Domini Deiq; nostri. Dominus autem idem qui Deus. Unde & Commodus Herculis. nomen ambienti à Senatu aliquando acclamatum est: Κύριος εἰ Dominus Deus es. Ita Gentiles inter alias precandi formulas etiam hanc habuere: Κύριε ἐλέησον Domine miserere. quâ precandi formulâ nihil nunc quoque Christianis est frequentius. Arrian. in Epictet. l. 2. c. 7. Τὸν θεὸν προσκείμενοι, δεόμεθα αὐτῶν: Κύριε ἐλέησον. Deum invocantes precamur eum: Domine miserere nostri. Quare & displicet ille Imperatoris titulus Tertull. Apologet. c. 34. Dicam plandè (inquit) Imperatorem Dominum, sed more communi, sed quando non cogor, ut Dominum Dei vice dicam. Duplicem ergo ejus vocis acceptionem innuit Tertullianus: unam quâ communis: alteram, quâ divinus titulus est. Diis illud nomen datum plura docent Exempla. Ovidius Dominum Jovem vocat. Ita apud Julian: in Cæsaribus legis δεσπότην Δία. Ita Adonis Lacones κύριον i. e. κύριον dixere. Helychius: Ἀδωνίς δεσπότης ὑπὸ Φοινίκων Adonis Phœnicibus Dominus est atq; ipsum ΠΝV. Bochart. Geogr. sacr. part. ult. lib. 2. c. 11. Eliam Sched. de Diis German. Synt. l. c. 4. Ita.

9

Ita à Phœnicibus, teste Philone, Deus κύριος ἑρανὸς
 עֵשֶׂר לַעֲלֵי vel, ut lingua Phœnicum profert Βελασάμην
 dicitur. Vide de eo erudita apud Vossium in *Etymologi-*
co sub voce *Balsamum* Ovid. 4. *Fastor* & Magnam matrem Cy-
 belem Dominam vocat, quod ei proprium nomen fuisse
 Varro testis est. Ita Plato de *Leg.* 3. Terram & Patriam θεὸν
 δέσποιναν Deam Dominam vocat. Eodem Domina titulo
 peculiariter Reginae & Augustae Regum & Imperatorum
 Uxores vocatae, ut Graecis δέσποιναι. Turnebum vide-
 sis *lib.* 21. *c.* 6. & Cael. Rhodigin. *lib.* 24. *c.* 17. Hinc illae ac-
 clamations: *Domino & Domina feliciter!* Graeci postea
 adsciverunt vocem δάμων & δάμωναν, quae deinde & cogno-
 mina facta sunt, quod notat Salmasius in *Æl. Spartian.*
p. 142. D. E. Idem δάμας Graecis, ab imperando ita dictum.
 V. Germ. Val. Guellium. in *Virg. Æn.* 6. v. 397. Martianus
 Capella *l.* 2. Mercurium Dominum vocat: *In fanis, ait,*
omnibus soliditate cubicâ Dominus adoratur. Sacrificantes
 apud Persas ad ignem aiebant: *Comede Domine Ignis,* quia
 summum illum Deum habebant *Jul. Firmic. libr. de Er-*
rore profan. Relig. Bulengerus. Eclog. Arnob. c. 5. Ad illam
 mentem illud Horatii quoq; capias: *Od. 1. l. 1. Terrarum,*
Dominos evehit ad Deos. Divinum ergo nomen Dominus
 est, & ut Tertullianus ait Dei cognomen: Ad quae no-
 tat P. Georg. Ambianas *Observ. 1. Deus est nomen, Dominus*
cognomen. Illud nuncupat; istud demonstrat. Deus cum sit omnium
creator, etiam solus possessor. De voce illa, quomodo apud
 sacros autores pro Deo ipso capiatur, vide Ludov. de la
 Cerda. *Advers. sacr. c.* 106. §. 8. & c. 112. §. 14. Pro communi
 tamen more se Imperatorem Dominum appellaturum,
 dicit Tertullianus. Ita quemcunq; appellabant civili
 aliqua significatione, quae quotuplex sit, notat P. Georg.

B

Ambiaz

Ambianus eo in loco Lips. ad 2. Annal. Tac. c. 87. Torrenti ad Sueton. August. c. 53. Bulengerus de Imperat. Rom. lib. 1. c. 32. Rader ad Martial. l. 1. Epigr. 67. (82.) In Divinis quoq; nominibus Patris vox est quam Gentiles quoq; usurparunt. Vide Lactant. l. 4. *divin. inst. c. 3.* Eo etiā Imperatores honorati. Euseb. Apud l. 4. *Histor. Evang. c. 8.* Minucius Fundanus Proconsul Asiæ scribit, ἐξ Ἰπσιολῆς ἢ Ἐμερίστου καὶ Ἰπσιφανεστῆτος Καίσεως Ἀδριανῆς, Ἐπατρὸς ἡμῶν. *Ex Epistola maximi & illustrissimæ Cesaris Hadriani Patris omnium nostrum.* Pertinaci acclamatum in Senatu: Patri, Pio, Patri Senatus, Patri omniū bonorum. Statii l. 4. Sylv. Domitianum vocat parentem mundi. Pausanias Antoninum vocat πατέρα ἀνθρώπων Patrem hominum. Eustathius, quatenus hæc vox de Deo & homine dicitur, diversa etyma assignat: ὁ μὲν θεὸς ὡρῶν τὸ πάντας τηρεῖν πατὴρ λέγεται. πατὴρ ἢ ἀνθρώπων ὡρῶν τὸ τὰς παῖδας τηρεῖν. Sed hæc ineptæ subtilitates. At quoniam hic titulo etiam aliis communis est, sine ullo Idololatriæ metu Principes eo dicentur.

Atq; hæc affectata illa Principū divinitas, quam Idololatriam vocamus, de quâ hæc dixim⁹, quæ nunquā sine manifestâ quâdam turpitudine & impietate fuit, & quâ boni Principes semper declinant, qui tamē eò magis divini dicendi, quo minus divini esse volunt. Neq; enim hoc nunc agimus, ut suam Principibus divinitatē, quam illis à sacris literis quoq; concredi scimus, denegemus. *Veri enim Principes* (ut est apud Tertullian. Apologet. c. 30.) *sentiunt cum esse Deum solum, in cuius solius potestate sunt, à quo sunt secundi, post quem primi, ante omnes & super omnes Deos. Quidni? cum super omnes homines, qui utiq; vivunt, & mortuis antestant.* Et augusta est Principum divinitas, si veritate nixa sit, si divinæ conformitati studeant. Deos illos vocatos

vocatos in sacris literis quis nescit? Nam & Judices Elohim dicuntur. Et cur illis nomen Deorum denegemus? quod potestatibus minoribus tam cœlestibus quam terrenis datum, tam in sacris literis, quam etiam apud Philosophos veteres scimus. Ita & apud Platonem & alios Philosophos Angeli vel Genii Dii dicuntur, quod præclare demonstrat Augustinus Steuchus Eugubinus in perenni de perenni Philosophiâ opere l. 8. Sic Plato in Phædone ait: *Viros bonos post mortem proficisci πέρων μὲν ὡς δὲ τὰς θεὰς ἄλλας, σοφῆς τε καὶ ἀγαθῆς. ἔπειτα ἔχοντες ἄνθρωπος πεπλευτηγότες ἀμείνους τῷ ἐνθάδε ad Deos quidem alios sapientes & bonos, tum homines jam vitâ functos, longè his, qui apud nos sunt, meliores.* Per Deos autem illos Angelos intelligit, quos in *Convivio* Dei interpretes & nuncios fecerat. Deos, Dei filios & amicos vocat Maximus Tyrius *disserit*. l. 1. *ἔσθ' ἄρα τρισμύριοι μόνον θεοὶ θεῶν παῖδες καὶ φίλοι, ἀλλ' ἀληπίοι ἀειδμῶν.* Nec enim tantum triginta Deorum millia supremi illius Dei filii & amici sunt, sed innumeri. Ibidem: *θεὸς ἐστὶ πάντων βασιλεὺς καὶ πατὴρ, καὶ θεοὶ πολλοὶ θεῶν παῖδες συνάρχοντες θεῶν.* Veterum Heroas quos Semideos fecerunt, inter Hominem & Deum medios, Angelos fuisse prodidit Philo *ἠεὶ Φουκαγ*: *In summo prope ipsū athena, inquit, esse animas purissimas, quas Græcorum Philosophi Heroas vocant, Moses ex re Angelos vocat.* Non aliter *1. Corinth. 8, 5.* *καὶ γὰρ εἰπερ εἰσι λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν ἐρανώ, εἴτε ἰπὶ τῆς γῆς (ὡσπερ εἰσι θεοὶ πολλοὶ, καὶ κύριοι πολλοὶ)* Hic *θεὸς ἐν ἐρανώ* vocat Angelos *θεὸς ἰπὶ γῆς*, & *κυριοὶ* Principes. Vide omnino Heinf. *Exerc sacr ar. lib. 7. c. 5.* Nā si Dii dicuntur Angeli, cur non eo sensu quoq; dicantur Principes, quos omnibus vivis & mortuis antistare dicebat Tertullianus? Eam quoq; ob causam mysterium vocat imperium & Principes Deos Gregor. Nazianz. *orat.* *Εἰς*

εαυτῶν, καὶ πρὸς τὸς λέγοντας Ἐπιθυμῶν αὐτὸν τῆς κροτίδος Κωνσταντι-
 νοπ. Verba è Latinâ versione damus. Vos Reges reve-
 mini purpuram (nam & legum conditoribus hæc oratio legem
 dicit) agnoscite, quantum sit, quod vobis commissum est, & quid
 sit ingens illud circa vos MYSTERIUM. Totus vobis orbis subest,
 parvoq; diademate ac brevi panno continetur. Superna quidem
 solius Dei; inferiora etiam vestra sunt, atq; ut aliquid audacius
 dicam, Dii estis facti civibus vestris. Ita etiam Salvator
 noster ipse Matth. 22. Deo Cæsarem non tam subjunxit,
 quam conjunxit, quo eminentiam ejus notabat, ipseq; cum
 in terris ageret Majestatem ejus honoravit, quam tamen illi
 dederat. Pulcherrima est & docta explicatio ejus Divinitatis
 Ecphantis in libro de Regno apud Sto-
 bæum: *Εν τῷ γὰρ ἀριστοφύεσθαι μὲν ἀνθρώπου, θεοῦ περὶ ἧ δὲ
 βασιλεὺς ἐν τῷ κρινοῦ φύσει πλεονεκτῶν τῷ κρεῖσσονι. Τὸ μὲν σα-
 ρκὶ τοῖς λοιποῖς ὅμοιον, οἷα γὰρ γονῶς ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης ὑπὸ πηλί-
 πτε δ' ἐργασμένον λήσσω, ὅς ἐπεχρίτευσεν αὐτὴν, δεχέτο πω χρώμε-
 νον εαυτῷ.* In terris homo quidem optimam sortitus est natu-
 ram: At inter homines Rex divinior est, multumq; communem
 naturam supereminet, corpore quidem reliquis non absimilis, ex
 eâdem quippe materiâ factus; ab optimo autem artifice fabrica-
 tus, qui formavit ipsum archetypo ex se sumpto. Ad eandem
 mentem Synesius Orat. de Regno. Deus ipse sese in intelli-
 gibilibus rebus archetypum præbens providentiæ suæ quandam ima-
 ginē tribuit, inferioraq; ista jubet ex sublimiorum rerum imita-
 tione temperari. Proinde summi Regis amicus est, qui hîc eâ-
 dem cum illo appellatione gaudet, nisi nomen ementiatur. Ad-
 mitti ergo illa Deorum appellatio potest, ob potestatem à Deo
 concessam, & summum illud judicandi & imperan-
 di munus, quod Deus ipsis quasi de manu in manum
 tradidit. Atq; sic potissimum divinitatem suam osten-
 det

det Princeps, si illum semper suis titulis præfigat, ejus vicarius est. Ita laudabili more Græci Imperatores eo sibi titulo placebant, quod se vocarent βασιλείας ἐν χριστῷ *Reges in Christo*. In exordiendis quoq; Edictis & Epistolis scribebant: ἡ ἐκ θεῶ βασιλεία ἡμῶν *Majestas nostra divinitus constituta*. Vide *Jus Græco-Romanum. l. 2. Novell. Basil. de struendis ecclesiis*. Præclara sunt illa pietatis Regiæ Exempla, quæ in vetustissimarum Legum Anglo-Saxoniarum corpore, quod congestit Gulielm. Lambardus, passim reperias, quæ quia vulgata non sunt, cur non cite-mus huc veneranda illa rudera? Ita Rex Inas, qui regnare cœpit anno à Christo nato 712. leges suas incipit: *Je Ine mid godes gyfe Westseoxna Cuning. Ego Inas Dei beneficio occiduorum Saxonum Rex*. In fœdere Aluredi & Guthruni Regum conjungitur divina & Regia Misericordia: and mid athum gefæstnod. for hi sylfe. and for heora gin-gran ge for geborene. ge for ungeborene. the godes milse recce. oth the ure in quod præterea singuli non solum de se ipsis, verum etiam de natis suis, ac nondum in lucem editis (quotquot tantum misericordiæ divinæ & regiæ velint esse participes) jurârunt. Æthelstanus Rex se Dei vicarium & dispensatorem bonorum, quæ subditi possidebant, facit, quos ut sibi de suis relargiantur, adhortatur, ne in offensionem divinam & regiam incurrant. *Gif Je eow ealla eowra thino ga geunne. on tha gerade the geme mine georniath. warmath eow. and hio the eowe to belimpath. thær Drihtenes eowres. and mines. Etenim cum eâ ego vobis lege benigne vestra omnia largitus sim, ut mea mihi vos itidem concedatis, prospicitote sedulo, ne quis vestrum, neve eorum aliquis qui vobis paruerit, offensionem aut divinam aut nostram concitetis*. Præclare hoc confirmat Synesius, quilib. 1. de Provid. *Regi omnia terra, aeris,*

B 3

aqua,

aqua munera Deos dedisse asserit; Regem vero usum earum rerum populo indulgisse, reservatis sibi pro communi felicitate curis & laboribus: Idem Plutarchus docet in libro: quod in Principe requiratur doctrina. Principes sc. esse ministros Dei ad curam & salutem hominum constitutos, ut quæ in nos bona contulit, partim distribuant, partim conservent. In fædere Edovardi & Guhrumi Regum est: and bete georne be thæm the seo wæd sy Crist and Cuning. Fraudator vero (prout feret maleficii ratio) Christo & Regi satisfacito, quam formulam sæpius ibi observes. Canones quoq; sub Edgardo Rege dati prohibent cultus hominum divinos, qui ibi vocantur man weorthunge. Imprimis autem in Legibus Canuti Regis, de Deo, Religione & Rege, de pace Dei, Regis & Ecclesiæ, de Pii Regis misericordiâ & justitiâ ad Divinæ exemplar instituendâ præclara habentur. Concludit demum leges suas obtestatione summâ & piissimâ, tanquam Dei vicarius: Nu bidde ic georne and on Godes naman beode manna gehwylene. that he in weardlice heortan buge to his Drihtene. Nunc deniq; omnes obtestor, ac singulis in Dei immortalis nomine præcipio, ut verè atq; ex animo ad divinum convertantur numen. En tibi veram Principum divinitatem, quæ in vicariâ Dei potestate consistit! Hos Φιλοχρίστους, Διεβεβήτατες & Θεοφιλῆντες nominabant Christi amantes, piissimos & à Deo servandos. Sed de sanctitate Imperii plura nobis dicentur in Fato politico & in dissertatione de Titulis principum divinis.

Hic ergo verus Princeps, qui Dei gratiâ se principem esse novit, ille inter homines quidam quasi Deus, quem gratia Dei conjungit cum Deo: *Sic enim omnibus major est* (inquit Tertull. ad Scap. c. 2.) *dum solo vero Deo minor est. Sic & ipsi Diis major est, dum ipsi sunt in potestate ejus.*

ejus. Hæc vera illa Divinitas, quam ipse Deus illis confert, cujus existimationem ille subditorum animis immittit, non quam ipse sibi arrogat, non quam aulicorum palpus obtrudit. Sed negandum tamen non est, non adulatione semper, sed quâdam aulicorum civilitate, quam ab adulatione diversam esse sana svadet ratio, tum & Rhetorum & Poëtarum figuris multa ejus generis originem traxisse, nolentibus ipsis Principibus, licet sæpe quorundam Principum accesserit insania, qui quod illis ultrò offerebatur, pro lege recipiebant, & immodesti oblatâ modestia fiebant. Hanc quoque causam agnoscit Böclerus in *dissert. de Auspicio Regio c. 2.* & in *dissertatione de Elegantiâ Moris Civili & Aulici.* Interdum quoq; Principum ipsorum Bonitas & Liberalitas à Civibus amata, qui Principes (ut *Seneca lib. 1. de Clem. c. 4.* ait) sæpe ultra privatas etiam necessitudines amant, vel rerum gestarum, amplitudo illis vel nolentibus addidit elogium, quod nec in aliis insolitum erat, qui ob beneficia sua Dii audiebant. Jul. Firmic. de Error. profan. Religion. *Amat Græcorum levitas eos qui sibi aliquid contulerunt, vel qui consilio, vel qui virtute se juverunt divinis appellare nominibus, & sic ab ipsis beneficiorum gratia repensatur, ut Deos dicant, qui sibi aliquando profuerunt.* Idem Philo asserit in proloq. Euseb. in I. præpar. Evang. *οἱ παλαιότεροι τῶν βαρβάρων, ἐξαιρέτως ἢ Φοίνικες τε ἢ Αἰγύπιοι, παρ' ὧν καὶ οἱ ἰσχυροὶ παρέλαβον ἀνθρώπι θεῶς ἐνόμιζον μεγίστης τῆς πρὸς τὴν βιωτικὴν χρειαῖν εὐεχόντας, ἢ κατὰ πῦρ εὐπειθῶσαντας τὸ ἔθνη. Εὐεργέτας τε τέχτες, καὶ πικρῶν αἰτίες ἀραθῶν ὡς θεῶς προσεκύναν.* Eam quoq; significationem inter quintuplicem Dei notationem refert Tzet. *ad init. lib. 1. Hesiod. ἐγὼ καὶ ἡμέρ.* & ex eo, (uti videtur) Muretus in *Catull. p. 55.* qui etiam addit Sapientes Deos vocari solere, Ad illam rationem

nem

nem Ennodius Ticinnensis Panegyrico ad Theodoricum Regem Gothorum: *Inter Deos agnovisse proximè qui præstitit, eddidisse est beneficium.* Ita Antiocho Dei cognomen primò fuit inditum à Milesiis, quod Timarchum tyrannum expulisset, & revertens à victoriâ exceptus est non humanis solù, sed & divinis honoribus. uti refert Appian. in Syr. Atq; ideo, quia Dei nomen nomen sit liberalitatis & Magnificentiæ, & à dando dictum, putat illud nomen potissimum in Principes atq; Patronos collatum. Martinus Roah *Singular. l. l. c. 9.* Inde est, quod Reges *Δεσπότες* vocantur tam sacris quam profanis literis. Sic in illo loco *Prov. 8. v. 15. Per me Reges regnant, & legum conditores justa decernunt.* in Hebraicis est vox מַנְיָפִים i. e. munifici. Græci verterunt *Τύχωνοι.* Aquila & Theodotio substituerunt *εὐστοχοί* i. e. sponte munifici. Apud Homerum multa ejus rei sunt, solennisq; apud eum venerationis formula est, quæ beneficos & viros fortes vocat Deos. Sic *Iliados l.*

--- -- --- σὺ δ' ἄλλες περ πῆνα χαίεις
 Τειρομένους ἐλέαιρε καὶ σπῆτόν, οἱ σε θεὸν ὡς
 Τίστεσι ---

Alibi Ulysses fingit Minervam pastoris formam indutam sic alloquentem. *Odyss. N. 239.*

--- -- --- σὺ γὰρ ἔγωγε
 ἔυχόμενοι ὡς πε θεῶ καὶ σὺ φίλα γέναθ' ἰκέσω

Nam ὡς θεῶ δέχεσθαι de iis qui σωτήρες quovis modo fuerunt dicebatur. Sic est ὡς θεὸν δέχεσθαι *Il. χ. 433. & Odyss. η. 69.* Idem de Viro forti *Il. 483. Odyss. ζ. 36. θ.* & infinitis locis aliis: Imò ipse Jupiter tanquam Deos honorare dicitur, quibus ille beneficia exhibet *Il. ξ. 73.* Imò nec ipse sacræ Literæ abhorrent à tali loquendi genere. Ita *Exodi 4, 16.*

di 4, 16.

di 4, 16. Erit tibi pro ore & tu eris ei δὴλην Genes. 33. 10. Vide faciem tuam ac si viderem Dei δὴλην Gr. Ἰεῦ. Ob rerum gestarum magnitudinem C. Jul. Cæsar D^eus dictus. Diosdorus Siculus libr. I. Γάσι ⊗ Ἰέλι ⊗ Καϊσάρ ⊗ ὁ Διὸς πρῶτος ἀρχαῖος ἀρχορευθεὶς Θεός. Joannes Tzetzes lib. 1. Histor. 68.

Ὅθεν Ἰεὺς Ἰέλι ⊗ ἐκλήθη τῆς Ρωμαίων

Ταύτην κελὴν οὐκ ἀρχαίων ἔργων ἐπανυμῖαν.

At Dio Cassius libr. 44. apertè de J. Cæsare refert, quod templa sibi vivo exstrui passus sit & honores divinos sibi exhiberi permiserit. Quod observari potest, ne imponant nobis, qui Augustum primum Divinis inter Principes titulis, dum viveret, & honore divino donatum esse putant. Deus Augustus vivus vidensque dictus est, quamvis per modestiam primum templa sibi exstrui non sit passus, quæ tamen deinde admisit. Virgilius illum Deum dixit *Ecl. 1*, cui adulatio quædam subest, quicquid etiam neget Servius. Ita apud *Athen. 1. 5.* est: Πᾶσαι ἡ πόλις τῆς ὑπὲρ ἀνθρώπων τιμῆς ὑπαντῶσαι κατακλιέται τὸν θεὸν βασιλέα. *Obvia Univerſa Civitas Regem ipsum appellat DEUM, honore ultra mortalem.* Sed hæc vocabula, quæ à divinitate transferuntur, quamvis illa præclarus quidam in Principes affectus sæpe excogitet, facile tamen in adulationem degenerant, & ab hæc in idololatriam. Quare cautus in illis admittendis erit Princeps Pius.

Venio nunc ad aliam causam, quam ego maximum ad divinitatem principum adjumentum attulisse credo. Ea est: quod summum sacerdotium principatui conjunctum fuerit apud plerasq; omnes gentes. De Ægyptiis Plutarch. libr. de *Isid. & Osirid.* οἱ βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς ὄντες. *Reges, qui iidem sacerdotes.* Eodem teste, advocatis jam

C

Regibus

Regibus ab administrandâ Religione, Reguli sacrorum & Religionis curâ susceperunt. Dionysio quoq; meminit. *lib. 2.* ubi describit constitutionem Regni factam à Romulo: *Ac Regis quidem munia eximia esse iussit, primum, ut sacrorum & sacrificiorum principatum haberet, & omnes res divina ac pie per eum agerentur.* Certè Zozimus *lib. 4. hist.* tradit omnes Imperatores Romanos ab Augusto ad Gratianum usq; non modo Pontificis Maximi titulum libenter usurpasse, verum etiam Pontificatus insignia. Reges quoq; olim Sacerdotum munere fungebantur, sacrificabant, immolabant. Sic Virgilius Æneam passim sacrificantem inducit. *V. de la Cerda in Ill. Æn. v. 21.* Hinc illa Principatus divinitas. Sed ab eo more inde discessum, quod eam ob causam factum putat Grotius *in Dissertatione postumâ de summo Sacerdotio*, quod ætate superiori Reges plerosq; ipsa licentia corruperit, ut inde Sacerdotum contemptus sequeretur, illum ipsius Religionis neglectus; qui ne ulterius dimanaret, sequestrata quodammodo hæc fuere munera. At ineptiæ & nugæ sunt, quas somniat exinde Campanella. *Philos. Real. part. 3. c. 8. omnia ad primum statum naturalem divinumq; reverti debere, postquam sectæ omnes religionesq; immutata fuerint, ubi regnet Rex unus idemq; sacerdos cum Senatu optimatum.* Verum hæc Enthusiasmum sapiunt & quæ ibi de Monarchiâ Hispanicâ adduntur futilia commenta sunt. Nec tamen Filescaccus audiri debet, qui in dissertatione *de Sacra Episcoporum auctoritate c. 7. §. 7.* perstringit Græcos, quod Imperatori suo summum Pontificatus totulum attribuerint, eosq; adultores vocat & homines ad servitutem natos, cum tamen eo ipso demonstrat se potius adulatorem & servum primatû Pontificii. *Balsamoni quoq; vehementer ob id succen-*
set

set Gretserus *lib. 3. contra. in Codin. c. 9. n. 18.* Aliqui quoq; Reges spiritu Prophetico afflari à Deo putant, moti illo quod est Proverb. Salom. c. 6. *Divinatio est in labiis Regis,* quod tamen de *Uxor. &* quadam & sagacitate in subdolandis rebus occultis, judicandis causis perplexis interpretatur Pet. Molinaus in *Vate l. 1. c. 20.* Inter causas divinitatis quoq; referri meretur cura illa & providentia circa Reges divina, quâ illos manu quasi suâ ducit. Sed de hoc fusè præclare differit Vir. Cl. Joh. Henr. Böclerus in elegantissimâ dissertatione de auspicio Regio. Dicemus & nos nonnulla in *Fato nostro Politico.*

Verum ea omnia nunc non disputamus intimius, ne Theologorum vineta cædere videamur. Nos tantum ea verosimiliter attulimus ad causas divinitatis Regiæ investigandas, de quibus hætenus. Nos illis Divinitatem vicariam non denegamus. Sint illi divini, nisi divinitatis titulum in dæmonis larvam permulent. Sint Reges sui ipsius, tunc erunt Dii inter homines. *Primum omnium* (inquit Synes. Orat. de Regno) *Regem, duce ac principe Deo, ipsum sui ipsius regem censeo esse oportere, monarchiamq; sibi quandam esse in animo constituendam. Sciat se uni debere esse subditum, ut imperet omnibus, temperetq; se inferior potestas, ad normam sublimioris.* Perpendant se esse homines, nec Divinitatem stultè affectabunt. *Nemo potest* (ait Senec. l. 1. de Clement.) *personam dii facere, facta citò in naturam suam redeunt.* Imò *Ut cæterorum hominum* (quod Plin. in Paneg. ad Trajan.) *ita principum illorum omnium, qui sibi Dii videntur, ævum omne & breve & fragile.*

CAP. II. PRINCIPES SEMIDEI.

Principes Diis genitos se fingeant. Varronis eâ de re præceptum expenditur. Heroës dicti illi & Semidei. Plato quoq; illarum fabularum asseritur. Origo earum videtur ex loco Moysis non rectè intellecto hausta. כְּנִי-חַאֲלֵהִים qui dicantur? Fabulæ de Heroibus sensus verus. Familiarum origo à Diis. Anates. Principes Dei filii. Deorum Cognati. Cælo lapsi. Cæli & terræ filii. Eius appellationis rationes tres. Solis filii. Infamia natalium sæpe sub illâ fidâ divinitate tecta. Terræ filii. Gigantes. Theuth Germanorum. Non est Chaos. Anses die Nânse Germanorum SemiDei. Anfibarii. Barpontanus notatus. Principes SemiDei Draconibus geniti. Draconum aquâ Gentiles cultus. Qui Principes verè SemiDei?

A primo Divinitatis Politicæ gradu, venio ad secundum, sed qui ducit ad primum; ab eo tamen distinctus est. Qui se Deos nominare non audebant, fingeant se Diis genitos, & SemiDeos, aut ut *propria* Ovidiana loquar.

SemiDeosq; Viros, Semivirosq; Deos.

Notat illum inter alios morem Seneca l. 4. de Benef. c. 48. *Non est, quod Te isti decipiant, qui cum majores suos recensent, ubicunq; deficit nomen illustre, illicò Deum fingunt.* At pessimè Varro, Religionis Politicæ Architectus callidissimus apud Augustin. de Civit. Dei. lib. 3. c. 4. utile hoc esse civitatibus dixit, ut se viri fortes, etiam si falsum sit, ex Diis genitos esse credant, ut eo modo animus humanus, velut divinæ stirpis fiduciam gerens, res magnas aggrediendas præsumat audacius, agat vehementius, & ob hoc impleat ipsâ securitate felicius. Exempla ad eum locum notavit Ludovicus Vives in commentario, Scipionis & Alexandri. Ille nunquam elevari illam hominum existimationem

tionem voluit, quod Divino semine ortus esset. Apud Lucianum Alexander utile sibi ad res gerendas dicit fuisse, quod Filius Jovis Ammonis sit habitus. Timebatur enim, nec aliquis repugnare ipsi audebat, nempe quem crederent Deum. *οἱ βάρβαροι*, inquit, *καταπλάγησάν με καὶ ἔδεις ἐπὶ ἀνθίστατο, οἰόμενοι, θεῶ μάχεσθαι. ὡς τι βίον ἐκράτην αὐτῶν.* Sed malè pereat profana illa Varronis Theologia, qui id tantum agit, ut vanâ quâdam Religionis specie Reipublicæ imponat, eamque in ordinem redigat, de Religionis veritate interim securus. Non quidem Heroibus Divinum illud denegamus commercium, & plusquam humanos impulsus, quodque iis erecti mortalibus sæpe viribus majora agant & audeant. Omnino enim Dei quâdam vis hic est necessaria. Sed fabularum illarum gentiliium causam non dicimus, quæ hic nescio quos Dei & hominis concubitus somniant, ex quibus Heroes & SemiDei nati, quales plurimi Regū habebantur & cōlebantur. Propterea & Plato in Cratylo Ἡρώς deducit ab ἔρωσι, quod ex amore immortalis Dei adversus mortalem feminam, aut immortalis feminæ adversus mortalem virum geniti videantur. Sed planè alia ratione Heroas vocat Hesiodus *ἰ. ἔργ. καὶ ἡμέρ.* quod notum est: Labeo autem apud Augustin. de C. D. l. 2. c. 14. SemiDeos etiam Heroibus anteponit. In Apologia Plato dicit Dæmonas aut Deos esse, aut filios Deorum nothos ex Nymphis. Quare mihi non persuadebit Steuchus, Platonem hæc seriò non dixisse, sed tantum ceu quasdam Poëtarum fabulas allegasse. Ita enim ille sentit in libro octavo æterni operis. Nec rectè Vossius contrariæ illius sententiæ Platonem defensorem facit, quod illi in mentem nunquã fuit: Illud enim Platonis in Symposio: *θεὸς δὲ ἀνδρώπων ἔμιγνύται*, Vir summus interpretatur de cōmixtione

ne Venereâ *Inst. Orat. l. 1. c. 2. sect. 5.* cum de quolibet commercio Plato intelligat. Verum sensum dabit locus integer. Ita ille habet: θεὸς δὲ ἀνθρώπῳ ἐμίγνεται, ἀλλὰ διὰ τὰς πᾶσι ἐστὶν ἢ ὁ μιλία καὶ ἢ διὰ λεκτῶν. θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ἐξηγητοῖσι καὶ καθεύδασιν. Καὶ ὁ μὲν πρὸς τὰ πικρῶτα σφόδρα, δαιμόνιος ἀνὴρ. *Deus quidem homini non miscetur, sed per id medium commercium omne atque colloquium inter Deos hominesque conficitur, & vigilantibus nobis & dormientibus. Quicumque harum rerum peritus, δαιμόνιος id est felix Vir & sapiens nuncupatur.* Sed quicquid illarum fabularum tam apud Philosophos gentiles, quam Poetas reperitur, omne id originem ducere puto à loco illo apud Moysen *Genes. 6. v. 1.* non rectè intellecto. Cui accessit Scriptum illud ὑπερομιμαῖον Enochi, quod illam rem multo cum apparatu tradit, cujus fragmentum exhibet Annotationibus suis in Eusebium Scaliger & Athanasius Kircherus in immortali opere *Oedip. Ægypt. Gymnas. Hierogl. class. 2. Gramm. c. 2. §. 4. p. 69.* Illi כְּנוֹיִהִים quos Angelos plurimi interpretantur omnes has fabulas extuderunt. Certe in errorem duxit etiam SS. Patres, Lactantium, Augustinum, Tertullianum &c. Confirmat quoque Joseph. *l. 1. Antiq. c. 4.* Confirmavit ipsa LXX Interpretum versio, quæ in multis exemplaribus habebat: Ἄγγελοι θεῶν. Theodoritus contra illos quam maximè pugnat, & per filios Dei intelligit filios Seth, qui ita ob eximiam illorum pietatem dicuntur. At Chrysostomus filios Seth, per quos intelligit γράνας, ἡρώας, ὑψηλὰς interpretatur filios Dei: Filios autem Cain ταπεινὰς. Locum integrum tibi dabit Steuch. *comment. in Genesim ad illum locum.* Hoc præclarè illustraret sententiam illam veterum, qui præceram Heroibus suis staturam assignabant, & propterea pulchros

pulchros illos vocabant, ipsos quoque Deos augustiore
 forma hominibus apparere credebant, ut & quidpiam
 divini hoc in principibus viris putarint, si illi commu-
 nem staturam excederent. Secundum eam Indi &
 Æthiopes reges suos eligebant, quod nec ipse improbare
 Aristoteles videtur: Nam lib. i. de Rep. c. 4. ait. *Ἐπὶ*
τῶν φανερόν, ὡς ἐν πᾶσιν γένοιτο Διάφοροι τὸ σῶμα μόνον,
ὅσον αἰ τῶν θεῶν εἰκόνες, τὰς ὑπολειπόμενας πάντες φαῖεν ἂν ἀξίας εἶ-
ναι τάς τε δαλύειν. Nam hoc quidem in promptu est; si qui
 nascantur, tantò aliis corpore excellentiores, quanto simu-
 lacris hominum antecellunt Deorum imagines: reliquos ab
 omnibus dignos pronunciatum iri, qui bis serviant. Sed
 de hoc alibi differemus luculentius, & redimus ad
 nostros Semideos, quorum historia accuratius nobis
 pertexenda erat. Platonem certè, divinissimum
 Philosophum, fabularum illarum assertorem vidimus,
 nec negare id possumus, quamvis labem illam ab eo
 amovere tentet Steuchus. Sed profecto non tam indignè
 ideo tractari meretur Summus Philosophus à Bangio,
 qui in *Cælo orientis* ob hæc & alia quædam de Dæmonibus
 asserta, Philosophiam ejus vocat impuras scaturigines,
 detestandam, impiam: cum tamen nec pia magis lucem
 aspexerit; nec Platoni magis imputari ille Error possit,
 quam ipsis SS. Patribus, qui ipsi errores illos admiserunt.
 Variè Heroes illi & Semi Dei à veteribus dicti sunt. Vel
 enim intelliguntur Homines à Diis geniti, quales
 Æneas, Romulus, & alii; vel qui ob præclara vel
 merita vel inventa cælo transcripti sunt post mortem.
 Dicti etiam sunt ita Genii, Dæmones, Lares, imò omnes
 post mortem animæ. Sed his omnibus enumerandis
 otium nostrum non impendimus. Dicemus aliquando. *ὅν θεῶν*
 in tra-

in tractatione de *Heroibus*. Sed quicquid demum sit de illis seu fabulis seu sententiis veterum, non illas, uti referuntur, omnino intelligi debere mihi persvadeo. Multa danda coloro illi Poëtico, qui forte nihil aliud intendit, quam ut illud Principum & præstantissimorum virorum cum Deo commercium exprimat luculentius. Ita putat quoque Gellius libr. 15. c. 21. Ita ipsos Poetas & Homerum imprimis explicat Aristoteles *Eth. Nicom. lib. 7. c. 1.* quem locum, quia ad rem nostram maximè facit, adscribamus: Πρὸς ἣ τὴν ἡρωϊότητα μάλιστα ἀν ἀρμόδιοι λέγουσιν ἢ ὑπὲρ ἡμᾶς δεξιὴν ἡρωϊκὴν τινα καὶ θεϊαν, ὡς περὶ Ὀμηροῦ παρὰ Ἐκκερῶ πεποιήκει λέγοντα τὴν Πριάμον. ὅτι σφόδρα ἦν ἀγαθός,

--- --- --- εὐδὲ εἰώκει

Ἄνδρὸς γε θεῶν παῖς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο.

ὡς ἔ, καθάπερ φασίν, ἐξ ἀνθρώπων γίνονται θεοὶ δὲ ἀρετῆς ὑπερβολὴν, τοιαύτη τις ἂν εἴη δηλονότι ἢ τῇ ἡμετέρεῃ ἀνπιθεμένη ἔξις. Feritati autem aptissimè dicere possimus opponi eam, quæ supra nos est, heroicam quandam ac divinam Virtutem: quem admodum Priamum Homerus de Hectore loquentem facit, quoniam bonitate ac virtute præstabat.

--- --- --- namq; illum haud esse putares

Mortali genitore satum, at genus esse Deorum.

Itaq; si (ut ajunt) propter excellentiam præstantiamq; virtutis Dei ex hominibus efficiuntur, talis erit profecto is animi habitus, qui habitui illi ferino opponitur. Hæc causa illa forte dici possit, cur Heros inter Deos & homines medius esse dicatur, cur ille, ut Lucianus ait, ἐξ ἀνθρώπων καὶ θεῶν σύνθετος fingatur, quia conditionem hominum altius supergressus divinoq; numine actus ea agit quæ intendit, quod certè de Principibus, in quibus singularis illa Dei cura ejusq; impetus in omnibus elucet, quam verissimum.

mum. Vide sis Andream Gorrutium *de providentia divin.*
lib. 12. c. 2. Sed superstitio inde fabulas illas pro quâdam
 Theologiæ parte assumpsit. Hinc illi Jovis, Martis & alio-
 rum filii. Imò ex hoc fonte omnes Dii. Hinc familiæ veter-
 rum à Diis traxerunt Originem, quod inter alios notat
 Heins. in *Aristarch. sacr. c. 1.* Ab Hercule *ἡρακλῆϊδαί*, ab Apol-
 line *Ἀπολλωνίδαί*, καὶ Ἀπολλώνιοι, à Neptuno *παιδώνιοι*, à Jove
Δίοι καὶ Διογενεῖς. Putat ergo eo in loco Heinsius, *Δείουσαν*
δici, quasi *δὸς ἰδόν*: Illum postea uno vocabulo ap-
 pellatum esse *Διόσιον*, ex eo postea *Διόνυσον* esse factum. Ea-
 dem in sententia est Vossius in *de Idololatr. l. 1. c. 19.* ad-
 ditq; illum Liberum dici, quod sit filius Jovis, uti *κόρη* Pro-
 serpina, *Libera* seu filia. Hinc sunt illi *Λιόσινοι*, quo no-
 mine potissimum Castor & Pollux notati; idq; *Ἀστὴν ἀν-
 δρείαν* ut loquitur Apollodor. *Biblioth. lib. 3.* plurimos ta-
 men ejus nominis fuisse dicit Cicero *lib. 3. de Nat. Deorū*,
 quorum quidam *Anaces* dicti. Plutarchus in Theseo Casto-
 rem & Pollucē eodē nomine vocat, à quo Cicero illos ex-
 cludere videtur. Idem quoq; Theodoritus asserit *lib. 8.*
 Græcanicarum affectionum. His Dioscuris templum
Ἀνακῆον & festa *Ἀνακῆα* Athenis dicta. Unde autem illi Ana-
 ces? An ex Hebræo *אנאכים* *Anakim*? quomodo dicuntur vi-
 ri principes & strenui, qui genus ducebant à gigante *אנאכ*
Anak. Ita placet Vossio de *Idol. l. 1. c. 8.* & Bocharto *Geogr.*
sacr. part. 2. lib. 1. c. 1. qui Asterii cujusdam Herois memi-
 nit è Pausaniâ in Atticis, cujus Pater fuerit *Anax* terræ
 filius, Eustathius ejus in *Iliad. α.* meminit, qui cœli & ter-
 ræ filium nominat. Inde factū esse putat Bochart. quod
 apud Poëtarum antiquissimos nomen *Ἄναξ* in honore sit
 tanquam sacrū & augustum regibusq; & heroibus pecu-
 liare, & Dioscuros ideo *Ἄνακας* dictos, quod staturâ & ma-
 jestate

D

jestate

jestate cæteris mortalibus antistarent. Vide & Reinesium ἱστορίαι: Lingv. Punic. c. 8. n. 16. Ouzel, ad Minuc. Felic. p. 126. Ad Historicos jam & Poëtas si accedimus, semper divina illis in ore generatio: Theocr. Eid. 7. *Ex diis ἐγένετο, ex Joveramus vel furculus.* Ita Mamertin. Paneg: Maxim. c. 2. *Siquidem vos Diis esse genitos, & Numinibus quidem vestris sed multò magis virtutibus approbatis, quorum infatigabiles motus & impetus ipsa vis Divinitatis exercet, qua nos tantis discursibus toto quem regitis orbe deducit.* Homero vocat Viros Principes διοτρεφέας Jove nutritos Iliad. α. ubi Eustath. διοτρεφέας τὰς βασιλεῖς λέγει, ἐν τρώπῳ καὶ διογενεῖς. Huc spectat & illud, quod apud Barthium est *Advers. l. 1. c. 18.* qui Martiale Epigrammate 27. l. 10. quod in Diodorū scripserat, nota re Domitianū putat, quia Diodorus sit à Jove datus, quod perpetuum Regum epitheton. Ælianus initio *πατρικῶν* Hadrianum Cæsarem Filium Dei vocat: *ἀντικεράτωρ καὶ παρ, υἱὲ θεῶ, Ἀδριανὸς σεβαστῶ.* At aliâ ratione hoc accipi debere, quam vulgo accipiunt interpretes, putat *Barth. Advers. lib. 7. c. 3.* Non enim Filium summi Dei vocat, sed Antecessoris sui, quem Deum indigitat. Eâ ratione, Aufonii Jovis filium illi vocare videtur Antoninum Optianum Cynegeticon primo:

Αὐτονίᾳ ζηνὸς γλοκεὸν θεῶν, Ἀντωνίῳ:

Cognitionem quandam inter Deos & præclaros viros statuit Cicero, rejectis illis fabulis & absurdis philosophorum quorundam traditis, quæ sanior est sententia. Ita ille 1. de Nat. Deorum: *Sed tamen quis iste tantus casus? unde tam felix concursus atomorum, ut repente homines Deorum formâ nascerentur? Semina Deorum decidisse de cælo in terras putamus, & sic homines patrum (ID EST DEORUM) similes exstitisse? velle diceretis: Deorum cognitionem agnosce-*

rem

rem non imbitus. At hæc Stoicorum fuit sententia, de origine primi hominis, de quâ Lipsius *Physiolog. Stoic. lib. 3. dissert. 3.* pluribus agit. Illam Cognationem Philosophi omnes intendunt, ad illam obtinendam præceptis instruunt. Hoc est, quod Imperator Antoninus vocat *ὁυζῆν θεοῖς, θεοῖς συμπαισιύεσθαι.* Huc illud Manilii spectat *Astron. l. 2.* quod nemo possit reperire Deum, nisi qui pars ipsa Deorum est. Ita modestè & præclarè Deo proximum Trajanū vocat *Eutrop. lib. 8.* Ob hæc, inquit, per orbem terrarum Deo proximus, nihil non venerationis meruit, & vivus & mortuus. Inculcat illam cognationem Pythagoras, Plato & alii, qui Sapientem Deo cognatum esse pronunciant. Inde factum, ut ipse Pythagoras, cum se Deo cognatum haberet, pro Apolline & Apollinis filio cultus sit, referente Jamblichio *lib. 1. c. 27. & 28.* & Philosophi Pythagorici, qui illum suum Doctorem pro Deo coluerunt, Theologi dicti sint, de quo vide Barth. *Advers. lib. 5. c. 7.* Inter Principes Augustus quoq; vocatur Divis bonis ortus ab Horatio *lib. 4. Carm. Od. 2.* Imò Adulatores illum planè Deum esse dicebant, sed personam hominis induisse, ad orbem pacandum, quid enim aliud vult illud ejusdem Horatii *lib. 1. Od. 2?*

Sive mutatâ juvenem figurâ

Ales in terris imitatis alme

Filius Maje, patiens vocari

Cæsaris ultor.

Quare & precatur ibi Horatius, ut serus cœlum redeat. Sic deinceps alii etiam principes cœlo missi, & cœlum redire dicebantur. Notissimum est Cœlo lapsos dictos fuisse Principes, Viros eximios, & bene de Republicâ meritos. Cicero pro Pompejo: *Pompejum omnes sicut aliquem*

D 2

non

non ex hac urbe missum, sed de cælo lapsum intuentur. Ammianus lib. 22. loquens de Juliano Imperatore: Effundebantur etas omnis & sexus tanquam demissum aliquem visura de cælo. Apud Homerum Iliad. 6. Græci putant Hectorem εἰς ἐγὼν κατὰ Ἴπεν descendisse à cælo. Imo id loquendi genus nec inusitatum erat de rebus aliis, quæ propter præstantiam suam admirantibus tales titulos extorquebant. Ita Staius de Equo Domitiani --- --- cælo per actum

Fluxit opus?

Talia finguntur illa Imperiorum nonnullorum insignia cælo lapsa, ut Ancile Romanorum, & illa Scythici Regni insignia, aratrum, jugum, securis, phiala, de quibus Herodotus *lib. 4.* quemadmodum hodieq; servantur apud Gallos sacra illæ ampullæ & oleum cœlitus missum, quo Reges inunguntur, quam ut fabulam historicis argumentis refutat Chiffletius in disquisitione de Ampullâ Remensi contra Tenneurium ejus traditionis assertorem. Idem de Liliis, quæ inter Gallica insignia sunt, aliqui fabulantur, de quibus vide Limnaum in notitiâ Regni Francici *lib. 1. c. 10.* & in primis Goropium Becanum Francicorum *lib. 4.* qui hic mira (ut solet) comminiscitur. Nobis alia de iis reb9 differendi erat occasio: nunc de his obiter. Vidimus ergo, quod de Cælo venire dicantur Heroes & Reges, quod etiam post mortem redire creduntur. Sed & hoc hic monendum, quod ipsius Cœli filii habebantur. Saturnus, prim9 Italiæ Rex cœli & terræ filius credebatur, de quo Tertullianus Apolog. c. 10. *Tamen si homo Saturnus, usiq; ex homine, & quia ab homine, non usiq; de cælo & terrâ.* Aliam ergo causam subnectit, quare ita dicatur. *Cujus, inquit, parentes ignoti erant, facile fuit eorum filium dici, quorum & omnes possumus videri. Quis enim non cælum & terram*
matrem

matrem ac patrem venerationis & honoris gratiâ appellet, vel ex consuetudine humanâ, quâ ignoti, vel ex inopinato apparentes de caelo supervenisse dicuntur. Cui addit & illam, libro ad Nationes lib. 2. c. 12. *Rudes tunc agebantur & oculi & mentes hominum, ut cujuslibet viri novi aspectu, quasi divino commoverentur, nedum Regis & quidem primi.* Vide Lactant. lib. 5. divin. Inst. c. 8. Atq; hæ illæ duæ rationes à Tertulliano allatæ, quare Saturnus cœli & terræ filius dicatur, quarum prima est communis omnibus, quam Seneca pulchrè exprimit. *lib. 4. de benefic. c. 23. & Natural. Quæst. lib. 6. cap. 16.* altera causa est venerationis. Tertia quam idem Tertullianus *l. 2. c. 12. ad Nat.* addit, est necessitatis, quod scilicet ita dicti, qui spurii & incertis parentibus nati. Et sanè insolens non est infamiam originis illo mendacio apud gentes tegi. Vide Rupert. Observat. in Flor. *l. 1. c. 1. §. 1.* Eos quoq; Solis filios dixerunt, uti Circe Solis filia dicta est. Plaut. in Epidico. *Hanc asserere Circei Solis filiam.* Huc pertinet, quod Lipsius refert lib. de Veitalibus *c. 15.* In tractu Peruano Virgines templis dicatas, si corpus polluissent, morte mulctari, nisi è sole se concepisse sanctè adjurassent. Quorum quidem hominum generatio à communi generatione ita differre videtur: quod cum Philosophus ad generationem hominis requirat solem & hominem; illis, excluso homine patre, solus sol sufficiat. Aliter tamen judicarunt de Saturno Steuchus, Goropius Becanus Hermathenæ *lib. 2.* & alii, quorum hic Adamum vel Noachum, ille etiam Dei quoddam nomen in illo quærit. Quæ quidem omnia non de nihilo, multa tamen illorum conjecturis audacibus plena, & nunc à nostrâ dissertatione aliena. Distinguebantur ab illis, Deorum Cœli & Solis filiis, qui

D 3

solius

folius Terræ filii dicebantur, quo nomine plerumq; scelerati, impii, ac Deorum contemptores veniunt, uti & qui obscuræ originis. Hi sunt, qui Gigantes vocantur, cujus vocis variam acceptionem in sacris nemo melius explicavit Theodoretus, quem locum alibi notamus. Qui Fraterculus Gigantis juvenali dicitur, idem est Politian. Misc. c. 18. qui terræ filius. In Sacris sine dubio sunt illi, qui vocantur בני האדם qui opponuntur illis בני האלהים. Confer Genes. 6. v. 2. & Gen. 11. vers. 5. quò posteriori loco ita vocantur, qui turrim Babel exstruebant, quos illos *Γιγάντες*, quorum Gentiles meminissent, fuisse unanimis fere omnium consensus est. Vide quid ad eam rem dicat Vir Clarissimus Bochartus in Phaleg. lib. 1. c. 13. Interpretari tamen amat Dickinsonus in Delphis Phœnicizantibus cap. 4. de Cananæis contra Israelitas pugnantibus. Ad nos illa lis nunc non spectat. Vide quoque, si lubet, quæ eruditè de Gigantibus commentatur Boganus in Epistolâ Delphis illis Phœnicizantibus præmissa, nam legi merentur. Germani etiam Tuitonem Deum terrâ editum celebrant, quod refert de illis Tacitus, quem aliqui Regem illorum fuisse interpretantur. Philippus Clüverus Germaniæ antiquæ lib. 1. c. 9. Deum ipsum interpretatur, & filium ejus Mannum Adamum. Sed scribendum esse putat *Ibentb.* Verum vereor ne magis acuta, quàm vera sint, quæ tradit Georgius Hornius, qui Historiæ Philosophicæ lib. 2. cap. 11. Illum Chaos sine תוהו Thohu esse vult, quod non solum significat Chaos, sed ipsum illud Latinum nomen de se format, quod antiquis Latinis, teste Festo erat Chohum, unde vox inchoho. facilis enim Thau in Chet transitus, de quo eruditè disserit Steuchus in Cosmo-

smopœiâ in *Genes. c. 1. fol. 6. lit. D.* Alios quoque apud
 Germanos Heroas inveniō Semideos, qui Anses
 vocabantur, sive *die Hânse*. Ita enim Jornandes lib. de
 rebus Geticis c. 3. nominat, qui illud nomen illos ex con-
 flictu cum Romanis sortitos fuisse memorat. *Proceres,*
inquit, suos, quasi qui fortuna vincebant, non puros homines;
sed Semideos i. e. Anses vocavere. Idem quoque Procopius
 confirmat. Kilianus in Dictionario addit aliam ejus
 vocis significationem: *Hans Collega, Socius.* Et est quo-
 que vox *Hanza* vel *Hansa* quæ fœdus significat, unde ali-
 qui urbes Hanseaticas dictas volunt. At Eques Spel-
 mannus in eruditissimo Glossario, ex Tilio in Comm. de
 rebus Gallicis libr. 1. adducit, semper fœdus vel conven-
 tionem in antiquis monumentis dici *Ausen*, non *Ansen*;
 & urbes Hanseaticas à Gallis dictas *les villes de la Hause*
Teutomique, qui & *Franckausen* (conventum liberum) di-
 ctum vult. Unde per Syncopen *Franssen*. Sed adi ipsum.
 Certum tamen est Heroas Germanorum fuisse *die Han-*
sen/de quibus præterea vide Pontanum *Rever. Francicar. l. 2.*
fol. 102. Supersunt nobis nomina *Anshelm*/i. e. *galea Viri*
magni, *der Helm eines grossen Hansens*/ *Ansbrecht*/ *Ansfried*/
Answald. Nugatur pro more suo Martin. in Lexico E-
 tymologico, qui vetus illud *Hans* à Latino *honor* dedu-
 cit. Non consentio Pontano, qui Ansuarios eosdem facit
 cum Hansis, quos cum his nil ego habere puto commer-
 cii. Malè enim Codices legunt pro Ansuariis, quo-
 rum meminit Tacitus *Annal. XIII.* qui eos pullos à Chau-
 eis ad Rhenum in Usipiorum fines venisse narrat. Anti-
 qua ergo illorum sedes inter Amisiam & Albim fuit. A-
 liqui scribunt *Amfibarios*. Quod si rectè nomen ita per
 (m) scribitur facilè conjicere licet illud nomen esse ab
 Amisi

Amisâ flumine, ut sint die **Baren** an der **Aemse**: nam & vox **Bar** apud antiquos Germanos Heroem notat: Sic enim Autor des **Heldenbuchs** part. 2. bey den gar kühnen **Baren**/vel virum quemcunque, ut ibidem: den elend reichen **Baren**/i. e. miserimū Virum, quod & ex compositis illis elucet: **Wehrbar**/**Mundbar**/**Chrbar**/ubi **Bar** idem est quod **Mann** / ut in vocibus, **Schwerdman**/**Herman** / **Erde man** &c. V. Marquard. Freher. l. 2. c. 12. not. ad libr. Petr. de *Andlo*. Pro filio quoque accipitur, ut in eodem Autore des **Heldenbuchs**: der reinen **Magde Baren** / i. e. Christus. Inde Baronum nomen descendit. Aut si hoc non placet, dicas illos dictos, quasi die **Bauren** sive **Buhren** an der **Aemse**/**Baur**/enim, quod est à priori **Bar**/colonum significat: vel die **Aemsefahrer** / die an der **Aemse** fahren.

Sed redeamus ad Principes nostros Semideos & Diis genitos: de quorum generatione ipsâ, & quâdam hic dici possent. Variis enim figuris Dii se induisse finguntur, ut cum hominibus rem habere potuerint. Adfero nunc modum illum, quo in Dracones se transformare & sub illorum specie hominibus concubuisse crediti sunt. De Alexandro M. notissimum est, matrem ejus à serpente ingentis magnitudinis conespisse, quod Justinus refert lib. 11. c. 11. Idem de Scipione tradit Gellius l. 7. c. 1. Unde & persuasio illa divinitatis orta. Cæterum obtinuit ap. multas gentes illa Draconum divinitas, quæ sine dubio ab antiquo illo Dracone introducta. Multa erudite è collatione literaturæ profanæ differit Steuchus in c. 2. *Genes.* p. 71. & seqq. quem ante omnes vide. Heroibus illi erant consecrati, quod Plutarchus in Cleomene observat: *οἱ παλαιὴ μάστιγι τὸ ζῶον τῶν δράκοντα πῆς ἤρωσι συνώνεισιν.* Philostratus in Heroicis quoq; de Dracone Aiaci Locrensi famili-

miliari scribit. Et eruditissimus ille Somniator Oneirocr. *l. 2. c. 13.* regni præfagium habet Draconem in somnis visum. Vide præterea Pier. Valerian. Hieroglyphicor. *lib. v.* Rerum Naturalium Scriptoribus multa traduntur de Draconum erga feminas nonnullas amore, cujus insigne exemplum legas apud Cœl. Rhodigin. *L. A. lib. 25. c. 29.* Cui si accesserit talis aliqua superstitio, non mirum tam monstrosas excogitari fabulas. Non videtur falli Dionys. Vossius qui commentario in R. Moys. Maimonid. de Idololatr. *c. 6. n. 4.* ideo Cadmum in Draconem mutatum fingi putat, ejusq; figuram sepulchro ejus insculptam esse, quod relatus sit inter Semideos. Notavit idem eâ de re loco illo plura.

Sed valeant hæc fabulæ. habeat suas sibi res vana illa Idololatria. Semideos illos inter Principes non agnoscimus. Sit illa Draconum proles, imò Dæmonum. Sed vis Semideos dicere, qui vitam divinam in terris agunt? Non repugno: at malim ego tum Deos. Audiemus tamen & ultimo loco Goropii Becani de eâ voce judicium. Is Hermathenæ *lib. 7. Rectissime*, inquit, *divinum boninum genus Heroas dixit Hesiodus: eò quod omnis suprema Reip. gubernanda potestas à Deo proficiscatur; sinq; principes non solum populi & communitatis totius capita, sed etiam SemiDei quidam, quibus nimirum, uti Diis, & honor & obedientia debetur, ipso Christo & D. Paulo sic fieri oportere demonstrante. Hæc vera est Heroici nominis & dignitas & interpretatio: à quâ, ut à totâ fermè reliquæ Theologia prisca veritate, vana superstitio & fœda idolomania longissime Poëtarum ingenia detraxit.*

CAP. III. PRINCIPES DIVI.

Principes post mortem consecrati, Divi. Defunctorum cultus. Lares publici Principes. Idem Dii tutelares, Patrii, Indigetes. Principum consecratorum locus in caelo, Παρθενοι, σύνθετοι dicti. Circulus Lacteus illorum sedes. Heroici & Divini cultus differentia. Germanorum Reges. Dii Ritus Consecrationis. Ad quid ille apparatus? Consecratio miraculis & juramentis fides confirmata. Illa Consecratio omnis Idololatriæ causa. Dii Gentilium omnes homines: Saturnus, Jupiter & Cæteri. Philosophi tamen sub illorum nomine Deum verum expressere. Jupiter summi Dei Nomen. Veritatis Divinæ in ipsa Gentili Theologia umbra.

Vidimus Deos illos politicos modo ex asse, modo ex semisse tales, sed quorum divinitas non ultra ætatem illorum duratura videbatur. At ingeniosa fuit hæc Idololatria, quæ sedulo cavet, ne mortales suos haberet Deos; nec satis visus fuit temporarius ille cultus, nisi quoq; iret in secula. Imò anticipabat ipsa fata illa *ἄπο θανάτου*, dū Principibus illam quasi quodam representationis jure offerebant vana ingenia. Stultā illā divinitatis affectationem Alexandri Magni ignorare nemo potest, qui vivus consecrari voluit, quā fovebat Cleonis illa adulatio, quam tamen gravi illo & sapienti suo supercilio retudit Callisthenes, uti hæc ordine illo traduntur à Curtio *lib. 8.* In quo sane nimium quantū à Philippo Parente diversus filius, cui à puero, ad id constituto, cotidie mortalitas in memoriam revocabatur. Qui post fata in Deorū numerum referebantur, Divi vocabantur, quo nomine Julius Cæsar imprimis donatus est: quando quidem illum Augustus primum consecravit, unde & *ἡγεμονία* apud Julianum

Julianum appellari creditur, ipseque Cæsar *Numen Augusti* vocatur, & Inscriptio vetustissima, quam citat Vinctus ad Ausonium, Augustum vocat *Divi filium*. Sed mirum, non est Imperatoribus illum exhibitum honorem, qui & defunctis omnibus fuit delatus. *Apud Cic. lib. 2. de LL.* lexilla est: *Letho datos divos habento*. Sed alia tamen ratio istius cultus est, qui quidem sanctos & divos habebat defunctos, inter summos tamen Deos non locabat: Indignum enim illis videbatur Principes communi tantum animarum jure censi. Quæ à familiis consecrabantur & colebantur, hi Lares familiares, ἡρώες κατωικίδιοι. Principum autem, quia publicum nomen & officium, publicus erat etiam ante ipsos Deos cultus. Et hi quoque Lares publici dicti, quos inter privatos Lares locabant & unâ cum iis colebant: qui ritus explicat locum illum. *Horat. l. 4. Od. 5: & Laribus tuum Miscet Numen:* circa quem tot interpretes palparunt. *Lares publici* dicuntur in veteri monumento Romæ in viâ sacrâ effosso. *Lares Augusti & Cæsarum* alibi dicuntur. De his Laribus publicis, vide quæ habeat Boxhornius *Quæst. Roman. 6.* Quia ergo sibi gentiles persvadebant: animas Principum in cælum receptas, adhuc curare res humanas, ac præcipuè ejus populi, cujus imperio præfuerant, illos summo divinitatis honore afficiebant, & pro Diis Tutelaribus suis habebant. Pro iis videtur accipi in veteri Lapide, in quo *Lares Civitatis Puteolorum* dicuntur. Ex eo forte est, quod apud Thuscos veteres *Laris* vox *προσέδριον* sive præsidem, notârit. Unde iisdem *Lars* populi Princeps, qui duodecim Lucumonibus imperabat. De quo Lartis nomine vide Robortellum in *Annotationib. variis. c. 6.* & Sigonium *Emendat. lib. 2. c. 9.* Inde Nannius *Misc. lib. 5. cap. 12.* Anglo-

glorum *Lordas* seu Dominos esse putat; quod quâ ratione credere possem vellem nos doceret. Verosimile forte esset, si credendum quod Mylius de antiquitate Linguae Belgicae c. 20. evincere conatur: Linguam illam Celticam & Belgicam, Aboriginum linguam antiquiorem esse. Vide tamen, quid de nomine Laris pro suo more medietur Gorop. Becanus in Hermathen. lib. 7. p. 159. Variis jam nominibus notabantur Principes in Deos translati, propter munus illud tuendi patriam. Dicebantur *ἑοὶ Πατέροι καὶ ἐγχώριοι*, Dii Indigetes, cujus nominis rationem doctè persequitur Vossius in Etymologico, & de Idololatr. lib. 1. c. 12. quæ hîc non repetimus. Vulgares illæ & plebejæ animæ intra Lunæ Circulum subsistebant. Illa Dæmonum & Heroum classis, seu SemiDeorum, quemadmodum Martianus Capella lib. 2. illas didistinguit. A Lunâ ad Solarem globum Locus erat secundæ beatitatis mentibus, A Solari Circulo ad Cælum summum, Deorum & Cœlitum sedes constituta. Huic Regioni Jupiter præsidebat, cæteris Sol & Luna. Quare non oportebat Principum animas inter vulgares illas locari. Illi *πάρεδροι* Deorum siebant & *σύνθεοι* & quasi assessores. Erat Synodus & Collegium Deorum, cujus præses Jupiter. Verus inscriptio: *Jovi Optimo Maximo Cælestino Fonteius & Minerva & Collegio sanctissimo*. Collegium è duodecim Diis constabat, quos magnos appellabant, in quorum numerum qui referebantur *Πάρεδροι μετεώρων θεῶν* dicebantur. Hi Jovis Consiliarii Consentes vocati, & ipsum Synedrium Consentium. Sic Lucianus Hephæstionem Divum factum vocat *Πάρεδρον & ἀλεξίκατον θεόν*. In veteri inscriptione Antinous dicitur *ἑὸς ἐν νεοπύρθε θεοῖς*. Hi Latinis novemfides vel novemfides dicitur. De

sti. De his vide amplius Salmasium in Ælium Spartian.
 p. 38. cui loca hæc debemus. Atque illi Assessores Deum
 facti, Collegio & Concilio Deorum cœlesti intererant,
 quod circa viam lacteam haberi credebatur, ut ex Ovidio
 & aliis discimus. Quare etiam Circulus lacteus Heroum &
 Principum defunctorum sedes credita, in quo duæ cœ-
 li portæ à Pythagorâ & Platonice fingebantur: una Can-
 cri, à quâ in terram animæ redeant; altera Capricorni,
 per quam animæ cœlum repetant, de quib9 Cœl. Rhodigi-
 nus *L. A. lib. 15. c. 23.* pluribus agit: Manilius lib. 1. Astronom.
 reddens rationem: cur lacteus circulus niteat crasso lu-
 mine; hanc quoque memorat: quod Heroës ibi habita-
 cula habere dicantur. V. Macrob. *l. 1. c. 5.* in Somn. Scip.
 Turneb. *l. 13. c. 2. & l. 26. c. 18.* Adi & Pontanum *comm. ad*
Ovid. Metam. l. 1. v. 108. Sed distincti tamen erant divini-
 tatis gradus, & alii erant heroici, alii divini honores.
 Aliud *εραζιζεν*, aliud *δοξεν*. Illud conveniebat Heroi-
 bus: alterum est inter Deos referre. Solebant quoque cum
 primo honores tribuissent heroicos, etiam divinos decer-
 nere, quod Lampfacæ contigisse refert Plutarchus in
 præclaris mulierum factis. Spectabant sacrificia ad di-
 vinos honores, non ad heroicos, nisi illis casibus, quos
 expressit Vossius de *Idol. l. 1. c. 12. p. 96.* quem aliquis falsò
 carpit, objiciendo quædam autorum loca, quæ Heroi-
 bus sacrificatum dicant, quæ tamen non nisi de Dis mani-
 b9 capienda, nam ii quoque Heroum nomine veniebant.
 Apud omnes fere gentes hos Apotheoseos cult9 observa-
 re licet nec facillè sunt, apud quas non ejus Idololatriæ
 deprehendas vestigia. Vastum illorum catalogum re-
 censet idem Vossius, libro eodem, cap. 13. Germani
 quoque reges suos consecrârunt. *Tuisto, Theut* sive *Thiet*

vel quo demum nomine appellaveris, Rex Germanorum fuisse à quibusdam creditur, ab iis pro Deo cultus. Unde & nomen suum invenere Teutones, & ab eo se originem duxisse tradidere, non à *Dite*, ut Cæsar prodidit. Corripit enim vocem, & ad Latinæ linguæ conformitatem vocavit, quam non intellexit. Nec moror rationes, quas affert pro illo Dite Stephanus Forcatulus de Gallorum imperio & Philosophiâ lib. 1. Tales fuerunt quoque è Regibus Dii *Porevithus*, *Rugievithus*. Tale Germanorum illud Idolon Irmensul, quod Dicmarus l. 2. Mersburgi ad Salam locatum fuisse scribit cum hac Inscriptione: DUX. EGO. GENTIS. SAXONUM. VICTORIAM. CERTAM. POLLICEOR. ME. VENERANTIBUS. Apud Romanos, Regum tempore, primus Romulus: Inter Imperatores Jul. Cæsar, consecratus. Quod pulchrè demonstrat æreus ille nummus à Goltzio & ab Adolpho Occone exhibitus, in quo Cæsar Divus cum corona radiata, quæ Deorum erat propria, & diademate regio effingitur, cum inscriptione: T. IOYAIΩZ KAICAP ΘEOZ. Istius Consecrationis ritum, pulchrè expressit Dio *lib. 56*. Meminit Vossius & imprimis Bulengerus de Imperatore Romano *lib. 1. c. 6, 7. & 10*, qui accurate persequuntur, quæ ad ritus illos spectant: quæ vide sis; neq; enim nos hic acta agimus. Maximè conducebat ille apparatus istorum rituum, ad id, ut magis persvaderetur populo, qui potissimum arte illâ capitur. Erant tamen & aliæ technæ, quibus imponebant vulgo. Jam fingebantur quædam ad mentitam illam divinitatem confirmandam miracula, quæ si casus forte dederat, dolus illa pro ingenio suo ad religionem aptabat.

aptabat. Ita Solis defectio pro Romuli Consecratione adducebatur. Cometa circa J. Cæsaris obitum apparens idem præstitit. Idem de sidere quodam viso prætendebat Adrianus, quod Antinoi animam esse putabat Vide Scalig. in Euseb. num. 2145. Jam producebatur aliquis & subornabatur, qui juratus diceret, se in cælum euntem vidisse, cum illo collocutum esse, hæc vel illa in mandatis accepisse. De Romulo juravit Proculus: de Augusto Numerius pretio ad tale officium emptus, quod refert Dio. l. 56. Has Gentilibus fraudes objicit præprimis Justinus Apolog. 2. Jam mutata nomina, illis, si Diis placet, à Diis imposita, forte eam ob causam (ut putat Lactant. l. 1. c. 21.) ne posterii putarent eos homines fuisse. Eadem artes Pontificiorum, qui juramentis Consecratis suis fidem faciunt, quarum aliquot exempla ex historicis consignavit Rupertus Observat. in Flor. lib. 1. c. 1. §. 18. quem vide.

Atq; hîc jam se aperit ille Oceanus, è quo tot Deorum agmina fluunt. Hoc illud Chaos, quod ferè omnia illa Gentilium numina produxit. A Consecratis illis Regibus & principibus, omnis fere illa Idololatria introducta. Suidas in voce Σέβει & Damascenus de Hæresibus p. 174. autores sunt: Seruchum defunctos præstantes viros adorari, & quotannis eorum memoriam celebrari jussisse, & eorum nomina in sacros commentarios referri, atq; Deos eos judicari, tanquam benefactores. Hinc primam ortam Idololatriam Deorumq; pluralitatem. Verè dictum, & quod res est! Jamdudum docuerat hoc Euhemerus Messenius, qui res gestas Jovis & cæterorum Deorum collegit, historiamq; composuit ex titulis & inscriptionibus sacris, quæ in antiquissimis templis habebantur, quem ideo ut impostorem sugillat Plutarchus in libr. de Isi-

de Ilide & Ofride. Cicero ejus meminit quoq; lib. 1. de Nat. Deor. *Ab Eubemero & mortis & sepultura demonstrantur Deorum. utrum igitur hic confirmasse religionem videtur, an magis sustulisse?* Sed laudat illum virum Augustinus de C. D. l. 6. c. 7. Operosè id agit Tertullian. Apolog. c. 10. ut demonstret: omnes Gentilium Deos esse ex hominibus factos. Idem in argumentum ejus rei trahit Aras illis erectas, quæ mortuis erigi moris erat in libr. de Spectac. c. 12. Lactantiq; lib. 1. divin. inst. c. 11. putat Saturnum, cum potentissimus Rex esset, ad retinendam parentum suorum, memoriam, nomina eorum cælo & terræ indidisse, P. Georg. Ambianas in Apolog. Tert. c. 10. observ. 3. putat Saturnum fuisse. Belum qui Nemrod, Jovis autem nomen fuisse Regium, ideoq; & filiis Nemrodi indiscretè communicatum. Ipsum primum apud Babylonios dictum Belum, qui Ζεύς Græcis teste Diodor. Sicul. lib. 2. Idem Diodorus Siculus lib. 3. c. 61. de Jove prolixè tradit, quâ ratione sibi divinitatem acquisiverit. Adscribam eum locum: *Saturni filius erat Jupiter, qui contra quam parens rationem vitæ instituens, omnibus sese æquum & humanum præbuit, ob quod Patris quoque nomine à suis affectus est. Is Regnum vel sponte à Patre concessum, vel à subditis odio Patris traditum accepit. Quamvis autem Saturnus Titanum auxilio bellum illi moverit, prælio tamen victor & rerum Dominus evasit Jupiter, & totum dehinc orbem peragrans, bene de natione mortalium promeritus est. Et qui a robore corporis & omni virtutis genere excellebat, facile totum sibi mundum subjugavit. In hoc imprimis dabat operam, ut impios & sceleratos pœnis, & beneficis populum afficeret. Ideoq; exemptum rebus humanis ZEN A à vivere do, quod Ζῆν Græcè dicitur nominavit: eò quod bene vivendi autor hominibus fuisset. Quique meritis ab eo cummulati*

mulati fuerant, hunc ei honorem rependerunt, ut in *superno collo-*
catum mundo Deum & perpetuum totius univ[er]si Dominum pro-
penfis omnes studiis appellarent. Imò nullo seculo suum
 defuisse Jovem usque ad tempora belli Trojani Vossius
 asserit *de Idol. l. 1. c. 14.* Quare commune hoc Regum &
 Principum fuisse nomen verosimile est. Nec fidem me-
 reri puto, quæ Xenophon ab Annio suppositus lib. de *Æ-*
quivocis c. 1. asserit: quod Saturni vocentur familiæ no-
 bilium Regum, qui urbes condiderint. Primogeniti
 eorum Joves ac Junones: Hercules verò nepotes eo-
 rum. Demonstrat Augustin. *de C. D. lib. 18. c. 5.* è Varro-
 ne Serapidem & Isidem potissima Ægyptiorum numina
 homines fuisse, quos tamen homines dicere sub pœna
 capitali vetitum. Idcirco & simulacrum digito labris
 admo[n]ito additum, quod mysterium quidem insinuaret,
 indiceret silentium. Sentiebant hos dolos Philosophi &
 Sapientiores, & fictam illam divinitatem tacitè ridebant,
 non planè Veritatis divinæ ignari. Quare retinuerunt
 quidem illa Deorum usitata nomina, ne vulgum illà su-
 perstitutione caprum, offenderent: Ipsi interim sub illo-
 rum nominum schemate, sanio[re]m Theologiam, & in
 Scholis docebant, & tacitè apud se fovebant. Cui sen-
 tentiæ adstipulatur quoque eruditissimus Cardinalis
 Bessarion in *Calumniatore[m] Platonis. lib. 3. c. 8.* Idem
 tamen eodem libro c. 5. Jovis nomen extollit, & nullum
 Deo aptius tribui nomen posse putat, cum id significet
 quod vitam in se contineat, & cæteris omnibus præstet,
 & sub hoc nomine Deus primum coli cæperit. Quis
 non miretur & obstupescat ad tantam veterum Philoso-
 phorum sapientiam, quam in ipsorum scriptis reperire
 licet: Nam & ipsà illà sapientiæ professione erant

F

Theo-

Theologi, & indissolubilis illis erat Philosophiæ & Religionis nexus, de cuius infelici divortio multa conqueritur Marsil. Ficinus in præmio libri de Religione Christianâ. Imò ipsius illius veterum Philosophiæ nullus alius finis, quam cognitio & imitatio Dei. Tanta Veritatis vis est, ut in ipsis tenebris luceat. Quadrat hîc illud Polybii de Veritate effatum, qui in Excerptis lib. XIII. hæc habet: *Equidem existimo Naturam mortalibus veritatem constituisse Deam maximam, maximamq; illi vim attribuisse. Nam hæc cum ab omnibus oppugnetur, atque adeo omnes nonnunquam verosimiles conjectura à mendacio stent; ipsa per sese nescio quomodo in animos hominum insinuat: Et modo repente illam suam vim exerit: modo tenebris oblecta longo tempore; ad extremum suapte vi ipsâ vincit obtinetq;, Et de mendacio triumphat.*

CAP. IV.

PRINCIPES Θεοειδεις.

Princeps Θεοειδης titulus optimus. Ἐποικίωσις τῷ Θεῷ, Similitudo cum Deo omnis Philosophiæ antiquæ finis. Princeps Dei imago. Nomina Dei Principibus & Viris eximiiis apud omnes gentes imposita. Germanorum Heroum divina nomina. Vox Raret unde descendat. Sapiens antiquis Philosophis Θεόπνευτος. De imagine in nobis divina, & quâ illa cognoscenda & perficienda, veterum Philosophorū sententiæ expenduntur.

ENavigavimus istos Idololatriæ Politicæ scopulos, nunc Etranquillum illud Majestatis Regiæ mare se aperit. Quoties Dii dicuntur Principes, quoties Semidei, subest sub illo melle sæpe aliquod adulationis & Idololatriæ venenum. Aut si admittimus illos titulos, aliâ tamen ratione non admittimus, quam ut inferant aliquam

quam cum Deo similitudinem. Ad hoc unum ergo caput res omnis redit, & quod absq; illo dicitur mera impietas est. Summus ille & prægloriosissimus titulus: Princeps Θεοειδης. de quo nunc dicimus. Atq; utinam ita dicere possimus, prout materia per omnes Philosophorum veterum campos diffusa, requirere videtur. Non potest illi, qui curâ diligentiori in veterum Philosophia versatus est, esse incognitum, quemadmodum illa imaginis divinæ in nobis perfectionem unice pro fine habeat, huc omnia præcepta dirigat, omnem quasi viam sternat, ut mihi lætos interdum hos campos calcanti animus sæpe præ gaudio exultare videatur, dum in illâ quoq; umbrâ tot illustria divini luminis animadverto vestigia. Ita Plato, notante Laërtio, finem Philosophiæ statuebat τὴν ἐξομοίωσιν τοῦ Θεοῦ similitudinem cum Deo, quod idem quoque singulis inculcat paginis. Ita Epicurus quoque Sapientem suum informat, ut quasi Deus quidam inter homines vivat, quod idem de illo Laërtius lib 10. Talis Laconibus Θεῶν ἀνὴρ vocatus. Hanc Aristoteles Sapientis vitam, ut solius Dei opus, effert 10. Eth. 7. Erit, inquit, sanè talis vita melior, quam ut ferre posse hominis conditio videatur. ἔστι δὲ ἡ ἀνθρώπου βίη, ἕτω βιώσιμος, ἀλλ' ἢ Θεῶν πῦρ ἀπὸ ὑπέρχει: Non enim quâ homo est, sic vivet: Sed quâ ipsi inest aliquid, quod divinum sit. Quandoquidem ergo summa Viri sapientis in eo consistit perfectio, ut ad Deum se totum dirigat, ejusq; voluntati conformis fiat: Princeps autem omnium sapientissimus sit, vel esse debeat, tum deniq; verus erit Princeps, si Θεοειδης. Illud pro lege servari apud Persas, quod Principem, ceu Dei effigiem honorent, laudat in primis Artabanus apud Plutarchum in Themistocle: Ἡμεῖς ἵπποκρίνομεν,

μων, καὶ καλῶν ὄψων, καλλίστη δὲ ἐστὶ, ἡμῶν Βασιλεῖα καὶ ποσει-
 κωείν, ἐκείνα θεῶ πάντων ἑστί. Nobis cum multa sint &
 pulchrae leges, haec omnium est pulcherrima, quâ Regem colimus
 & adoramus, tanquam effigiem Dei servantis omnia. Quare
 Plato Regem vocat θεῶν ἀρχὴν ἐν ἀνθρώποις: Divinum inter
 homines bonum. Xenophonti Principes sunt θεοὶ ἐξ ἀνθρώ-
 πων καὶ ἐκείνων ἔμυχα θεῶν. Ei quoque allusit Pythagori-
 cus Diotogenes apud Stobaeum term. 147. cum scribit:
 ὁ ἢ βασιλεὺς δέχην ἔχων ἀνυπέθωπον καὶ αὐτὸς ὦν νόμος ἔμψυχος,
 θεὸς ἐν ἀνθρώποις παρεχόμενος αἰμαίης. Rex autem imperium nemini
 obnoxium habens vivax, ipsa lex existens, Dei inter homines ima-
 ginem referri. Apud Sextum Empiricum Pythagoræum
 Regnum dicitur Dei imitationem in se complecti. Hoc
 potissimum argumentum arripit Synesius, pro instru-
 endo Arcadio Imperatore in Oratione de Regno: Tibi,
 inquit, consentaneum inprimis est, ut quem semel accepisti or-
 dinem, nunquam deseras, neque ei nominis affinitati rem puden-
 dam facias, sed ad ejus imitationem te conferas, civitatesq; non
 solum omni bonorum genere cumules, sed etiam felicitatem,
 quantum potes in unumquemque subditorum effundas. Ita de-
 mum magnum Te Regem nuncupantes à veritate non aberrabi-
 mus. Oportet ergo omnino Regem ad imitationem
 sublimioris potentiae temperari, ut regia illa potestas di-
 vinae antitypon sit verissimum, cum omnis imago seu re-
 presentatio ad Archetypum suum referri debeat. Eâ
 ex causâ factum esse puto, quod in memoriam divini no-
 minis, atque ut nomine ipso ad imitationem Dei duce-
 rentur, Principibus primo & Regibus, deinde aliis
 quoque nomina à Deo desumpta indita sint, quod ple-
 risque omnibus lingvis usitatum reperias. Ita Hebræi
 nominibus suis adjiciunt מַלְאָכִים, ut Aldiel, Abiel, Duriel, Mi-
 chaël

chaël &c. Apud Latinos quoque multa talia invenies. Ita à Jove sunt: *Diocles, Diogenes, Diomedes, Dion, Diodotus, Jovianus, Zenodotus.* A Junone: *Heron, Herodotus.* Ab aliis quoque Diis multa alia nomina, quæ cumulat Hugo Grotius principio Februatorum in Martianum Capellam. Germani quoque prisca à Deo liberis imposuere nomina, quem *Zeut/Deut & Dit* vocant ut *Ditbreche/Zeutberg/Ditfried/Dithelm/Ditker/Dithold/Ditdegen/Zeutlieb/Deumar/Deutram/Ditrich/Zeutwald/Ditpold/Zeutewick.* Hæc nomina nunc expressius dicimus, *Gottart/Gottschald* (Dei Minister) *Gottlieb/Gottfried* & similia. V. Harsdörffer. Specim. Philolog. German. disquis. XI. §. 41. Reinesius *Isopu.* Lingu. Punic. c. 7. de Pœnis idem notat, quod nomen numinis sui Baal Ducibus suis addiderint: ut *Adherbal, Asdrubal, Annibal, Manasabal, Ethobabal &c.* quod more Celticarum gentium factum asserit, qui Duces suos & autores primos pro Diis coluerint eorumq; nomina adsumserint, imò etiam Chaldæorum & Assyriorum. Quod vero eâ forte opinione inducti quidam, vocem Germanicam *Karel* ab Hebraico fonte esse putaverint, sc. à voce *קרא* invocavit & *אל* Deus, nugæ nugacissimæ sunt. Sed tamen nec Vossii in illa voce argutiæ placent, qui in Etymologico sub voce *Androsaces* illam conflata dicit, ex *kar* seu *gar* i. e. planè & omnino & *bel* vegetus strenuus, acris. Melius Scaliger de subtilit. Exerc. 266. vocem *Karl* priscum Germanorum lingua fortè & robustū significare notat. In Lexico Anglico, quod adiecit Boxhornius originibus suis Gallicis *Karl* est rusticus, is ideo dictus, quia robustus, Spelmano vox *Ceorlus*, Sax. *Ceorl*. est ibidem *rusticus & paganus* Pro Viro apud Saxonas veteres in compositionibus vo-

cum invenimus. Sic *BubtsCarl* vel *Buffecarl* homo præfectus navi. V. Spelmannum in voce *Butscarli*.

Ea ergo, ut ad priora nostra redeamus, Philosophia veterum animos imbuerat, ut quam præceptis doctrinæ & ipsis virtutis actionibus adspirabant similitudinem Dei, ad illam captandam quoque ab ipsis suis nominibus admonerentur, quæ cum Deo quoque habere cupiebant communia, inprimis Principes & Heroes. Proccedit tota illa doctrina ab ipsis vetustissimis Philosophis & Theologis, qui ad istam similitudinem acquirendam, afflatum quendam divinum (quem intellectum agentem vocant) requirunt. Frequentata Arabibus & Judæis illa sententia, quorum præclara & divina tradita, collegit Vir incomparabilis Joann. Seldenus in libro de Jure naturæ *Hebræor. lib. 1. c. 9.* quem eâ de re legisse, non pœnitebit. Eò omnium Philosophorum omnium gentium deduxit Pphilosophia, & ipsa Barbara, à quâ omnis sapirntiæ propagata arcana. Pfellus in Chaldaicis oraculis & sententiis de eâ re quoque scribit fuisse Chaldæorum opinionem: *Quemadmodum liber Moysis ad imaginem Dei fingit hominem: Sic & Chaldaica hoc sententia pronunciat: mundi hujus opificem & patrem sui ipsius natura quedam symbola animis humanis inseruisse.* Illa symbola sunt illa à Deo insperfa mentibus omnium semina, Hoc est illud *ἡγεμονικόν*, ille *δαίμων*, ille *θεός*, illud *ἀνώσπιτος υἱός θεῶν*, de quibus tam multa Antoninus Imperator differit. Hic est ille sacer spiritus, (de quo *Senec. Epist. 41.*) qui intra nos sedet, malorum bonorumque nostrorum observator & custos. Rectissimè Porphyrius & piè in sententiis ad intelligibilia ducentibus *τὸ ἀγαθὸν τῆς ψυχῆς ἐν τῷ συνεῖναι τῷ γεννηθέντι.* *Bonnum animi consistit in eo, si autor è quo*

quo

suo conjungatur, Eadem Pythagoræ sententia est: Βίλησι
 γνώμεθα πρὸς τὸν θεὸν βαδίζοντες, id est, accedendo ad Deum effici-
 tur unusquisque optimus. Nec abit Apulejus in: de Deo Socra-
 tis. Deo nihil est similius, nihil gratius, quam vir animo perfe-
 ctè bonus, qui tam hominibus ceteris antecellit, quam ipse à Diis
 immortalibus distat. Vide quam in rei tam arduæ ratio-
 ne investigandâ philosophetur Proclus, qui ubi ex
 veterum Philosophorum Theologia Primum om-
 nium rerum Principium dixerat τὸ ἀγαθόν, quod
 Plato vocat τὸ ἀγαθόν, & τὸ πᾶσι, secundum Prin-
 cipium fecerat Mentem primum τὸ ἀγαθὸς receptacu-
 lum, quæ illi vocatur ἀγαθουδής. De hâc ejus verba
 proferam. Græcâ omitto: Mens à Bono principaliter
 Et primò dicitur subsistere, Et circa bonum existentiam habe-
 re, Et impleri lumine veritatis illinc promanantis, Et accipere
 participationem seu dependentiam ex conjunctione Et unione lu-
 minis, quod est ipsa Mente Et Substantiâ Et divinius, ut quod pri-
 mo dependet à BONO. His verbis tertium aliquod implicat
 principium summum, quod unionem luminis vocat. Pla-
 to illud ψυχὴν vocarat, & veteres Theologi Amorem,
 seu Cupidinem, quem Hesiodus facit omnium Deorum
 antiquissimum. Tria ergo illis hæc, quæ vocant, sum-
 ma principia ἀγαθόν, νόσ, & ψυχὴ sive amor, quæ Numeni-
 us vocat: Gignens, Genitum, & habitum amborum. Mirare!
 Jam ulterius philosophatur Proclus, & monstrat: quo-
 modo nostra mens possit esse imago primæ mentis, &
 quomodo per illam conformitatem cum primâ mente,
 quæ boni imago est, bonitatis participes fieri possimus:
 Verba sunt: Εἰ τίνοις καὶ ὁ ἐν ἡμῖν νόσ, εἰκὼν ἔ πρώτης νό, καὶ καὶ
 ἴστω μόνον τὸ ἀγαθόν καὶ ἡμῖν καὶ πλὴν ἔ νό μετρίαν ἀντίρροια, καὶ
 τὸ οὐκ εἶναι ἀγαθόν παρὰ. Si igitur Et mens nostra imago est prima
 mentis

mentis etiam secundum hoc tantum bonum, & nobis secundum Mentis participationem sufficientia & proprium bonum adsit. Quis non sentiat, è quo fonte hæc Philosophia hausta? non ex turbido illo: sed ex limpida vetustissimæ veritatis scaturigine et ex quadam, ut ita dicam, Virgine aquâ. Utinam tandem Camerinam movere desinamus, eamq; sectemur relictis paludibus. Ipsi nostri Philosophi antecessores dicti *Γεμνόθεοι*, Dei ministri, de quib9 vide Selden *Analect. AngloBritan.* l. 1 c. 4. Simus & nos *Φιλόθεοι*, & facile erimus *Φιλόσοφοι*. Sic & ipsi Reges erimus, Philosophi, Theologi, & quantum licet *θεοειδής*. Prima & antiquissima omnium fuit Philosophia Pietas, illa Reges fecit & Philosophos, quorum ego unum idemq; nomen agnosco. Sed amplissimum hoc argumentum, & cui pertractandæ hæc pagellæ non sufficiunt. Dabimus, si Deus vitam concesserit, hæc in pleno *de Ortu & Progressu Theologiæ Enthusiasticæ*, opere accuratè congesta. Finimus voto & quandoquidem *πιστῶν θεῶν ἡμερῶν εὐσεβεία*, (quæ Hieroclis Pythagorici sententia est) Pietatem & Dei amorem Principibus precamur. Sic ipsi erunt, Deorum imagines, Deorum filii, imò inter homines Dii.

Ad
Præstantissimum, Præ-Eximium & Doctissimum
DN. HERONEM HERSENIUM
S.S. Theologiæ Cultorem,

Amicum optimum,

De Divinitate Principum disputantem,

Pincipibus placuisse viris non ultima laus est:
Sed major tamen est laus placuisse Deo;
Maximus hic Deus est, æternus, solus & unus.

Terrarum Dominis imperat ille Diis.

Inter mortales Deus est, qui vult minor uno

Esse Deo Princeps, nec sua fata sequi

Hæc dum præclaris HERSENI differis ausis.

Laus hinc (ne dubita) Te modo summa manet

Prima DEI tibi cura, Deos cole deinde minores,

Nam placuisse DEO sic potes, atq; Diis.

f.
PRÆSE

Professores Theologiae

DR. HERONIMUS HERSEBILI

de Theologiae Culorum

Ancum opus

De Physicis principum aliquid

Principia physica in se continetur
et in se continetur
Maximus hic Deus est, qui vult mundum

Terrenum dominum imperatorem

Inventor hic est, qui vult mundum

hic est, qui vult mundum

hic est, qui vult mundum

hic est, qui vult mundum

Primo deus est, deo solo deinde minor

et deus est, deo solo deinde minor

PRASSE

